

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

ISSN 1581-9027

zelena dežela

št. 174 / oktober 2022

Glasilno Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije

» ROMAN
ŽVEGLJČ

predsednik

Jesen je čas za spravilo pridelkov, čas, ko je kmetov celoletni trud plačan s pridelkom. Zemljo je po izjemni suši, ki jo bo mogoče šteti za višjo silo, namočil prepotreben dež, ki je bil za nas, kmete, žal prepozen. Temu primerno jesenska bera pridelkov ne bo bogata, kot bi si želeli, lahko pa upamo, da bo jesensko vreme omogočilo dobro jesensko setev.

Trenutno najbolj pereča tema v kmetijstvu je strateški načrt za prihodnje petletno obdobje. Ta je bil konec septembra na vladi potrjen in poslan v potrditev v Bruselj. Sprejet strateški načrt vključuje posebne vsebine in zneske ukrepov kmetijske politike, ki niso bili prehodno usklajeni z nevladnimi organizacijami. Upravičeno pričakujemo, da bomo skupaj z ministrstvom naredili celovito revizijo na način, da bodo vključeni ukrepi v dobro kmetijstva in podeželja. Po naši oceni je strateški načrt preveč usmerjen v oviranje pridelovanja hrane ob vodotokih in na območjih Natura ter območjih trajnega travinja. S tem izgubljam pomembna kmetijska zemljišča za pridelovanje hrane.

Kmetje se zavzemamo za ohranitev kulturne krajine in biotsko raznovrstnost, saj opuščanje kmetijstva lahko privede do naravnih katastrof, kot je bil denimo požar na Krasu. Ob reviziji v naslednjih šestih mesecih, ki jo je napovedala vlada, bodo naše zahteve še vedno jasne – da se kmeta ne omejuje in da se podpre pridelavo hrane.

VSEBINA

		Kratke novice	
NA KRATKO	37. tradicionalni posvet Javne službe kmetijskega svetovanja		3
		Pridne roke, izkušnje in znanje	4
		Zahtevno leto, a letina bo kakovostna	5
V SREDIŠČU	Količinsko povprečno, a zelo dobre kakovosti		6
		Pilotni projekt cviček PTP	7
		Suša obeležila letošnjo letino	8
		Novi kloni sorte malvazija	9
		Hiša pesmi in vina	10
		Že napovedana revizija Strateškega načrta	12
ZASTOPANJE		Proti dodatni obdavčitvi kmetov	13
		O vsem se pogovoriti, skupaj skleniti in storiti	14
		Suša pustošila tudi v ribogojstvu	16
		Za opravljeno delo pošteno plačilo!	17
SVETOVANJE		Kako se lotiti prevzema kmetije	18
		Ne podcenjujmo nevarnosti dela v gozdu	20
		Invazivke kot grožnja biotski raznovrstnosti	22
		Upravljanje gozdnega roba	23
		E-trajnostna kmetija podpira ekosistemske pristope	24
		Uporabnost ovčje volne v kmetijstvu	26
		November je mesec kmetijstva	27

KAKO DO INFORMACIJ NA KGZS

SPLOŠNE INFORMACIJE

Tel.: 01 513 66 00, e-naslov: kgzs@kgzs.si, www.kgzs.si

UREDNIŠTVO ZELENE DEŽELE

Tel.: 01 513 66 40, e-naslov: zelena.dezela@kgzs.si

Češka delegacija na obisku zbornice

Predstavniki Kmetijskega združenja Češke republike (Zemědělský svaz České republiky) so konec septembra obiskali Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije (KGZS). Predstavniki Kmetijskega združenja Češke republike: predsednik Pýcha, direktor Jan Ulrich in menedžerka Lenka Šimová so se seznanili z organizacijsko strukturo zbornice, zanimalo jih je, kako deluje javna služba kmetijskega svetovanja in kakšen je siceršnji vloga zbornice pri oblikovanju slovenske kmetijske politike. Prav tako so želeli vedeti, kako potekajo socialni dialog in zaposlovanje ter izobraževanje v kmetijstvu.

Češka delegacija je povedala nekaj o njihovem kmetijstvu. Letno oddajo 30.000 zbirnih vlog za 3,5 milijona hektarjev kmetijskih zemljišč, kar pove, da je pri njih povprečna kmetija oziroma kmetijski obrat velik več kot 110 hektarjev. In aktualno vprašanje v povezavi z gnojenjem: v nitratni direktivi imajo 50 odstotkov kmetijskih zemljišč, ostale površine pa nimajo omejitve.

Po srečanju na zbornici je delegacija obiskala Kmetijo Jarc v Voklem pri Šenčurju, ki je letos odprla najsodobnejšo kisarno.

Sejemski september

Po uspešni predstavitvi Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije na šestdesetem sejmu Agra v Gornji Radgoni, kjer je bil naš razstavní prostor zelo dobro obiskan, se je zbornica v septembru predstavila še na dveh večjih sejemskih prireditvah.

Na 52. sejmu Narava-zdravje v Ljubljani so se tako v začetku septembra predstavljali številni pridelovalci lokalne hrane in izdelkov, povezanih z naravo, med njimi pa je bila tudi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS).

KGZS tako že tradicionalno sodeluje na sejmu Narava-zdravje. Predstavili smo nekaj projektov, v katerih sodeluje zbornica, kot so Natura 2000, Bonita, Ekopakt in druge, sodelovali pa smo tudi v strokovnem programu s predavanjem o možnostih sledenja ekološkega govejega mesa.

Zanimanja je bilo precej, predvsem med mladimi obiskovalci sejma, ki so z veseljem odgovarjali na nagradna vprašanja, povezana s kmetijstvom. Prav tako smo v sodelovanju z organizatorjem sejma našim kmetijam ponudili možnost cenejšega sodelovanja in jim s tem omogočili lažji dostop do kupcev, hkrati pa spodbudili njihovo tržno usmerjenost.

Sredi septembra se je v Celju odvijal 54. mednarodni obrtni sejem, kjer že vrsto let sodelujejo tudi naši člani in zbornica. Tudi letos smo v sodelovanju z Združenjem turističnih kmetij Slovenije predstavili naše delo in ponudbe tako turističnih kmetij kot kmetij z lokalno pridelano hrano.

37. tradicionalni posvet Javne službe kmetijskega svetovanja

Posvet Javne službe kmetijskega svetovanja in dogodek Evropskega partnerstva za inovacije – EIP.

Organizatorja: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Bled, 28.–29. november 2022

Javna služba kmetijskega svetovanja vsako leto pripravi posvet, na katerem obravnavamo različne aktualne teme s področja kmetijstva, razvoja podeželja in s tem povezanih vsebin.

Rdečo nit prvega dne letošnjega posveta bomo posvetili mnogoterim izzivom in priložnostim območij z omejenimi dejavniki za kmetijsko pridelavo (OMD), saj bomo to tematiko osvetlili z več vidikov.

Drugi dan posveta bomo namenili vsebinam tekočih projektov EIP z namenom prenosa znanja na udeležence. To je že nekaj let ustaljena praksa, ki smo jo uvedli kot rezultat sodelovanja med Mrežo za razvoj podeželja in Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije.

Udeleženci posveta so sodelavci javne službe kmetijskega svetovanja, predstavniki izobraževalnih inštitucij, raziskovalci, kmetje ter druga zainteresirana strokovna javnost. Letos se bomo ponovno srečali na Bledu, in sicer 28. in 29. novembra v Festivalni dvorani Bled.

Program, prijave in druge informacije o posvetu bodo na voljo na naši spletni strani www.kgzs.si/jksk/posvet.

Vabljeni!

Nekateri pomembnejši dogodki

Do kdaj?	Kaj?
12. 11.	Ljubljanska vinska pot, Ljubljana
19. 11.	Tradicionalni slovenski zajtrk in dan slovenske hrane, po Sloveniji
28.–29. 11.	Posvet Javne službe kmetijskega svetovanja, Bled

Nekateri pomembni roki

Do kdaj?	Kaj?
21. 10. 2022	Javni poziv za prijavo k udeležbi pri organiziranem ribolovu zimskih jat cipljev v ribolovnih rezervatih v ribolovni sezoni 2022/2023
1. 12. 2022	Javni razpis za ukrep II: Finančna pomoč ob smrti, invalidnosti ali nezmožnost za delo v letu 2022
31. 12. 2022	6. javni razpis za aktivnost Dela za odpravo škode in obnovo gozda iz PRP 2014–2020
30. 9. 2023	Sedmi javni razpis za ukrep Produktivne naložbe v klasično akvakulturo
30. 9. 2023	Sedmi javni razpis za ukrep Predelava ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture
31. 12. 2024	3. javni razpis za operacijo Ureditve gozdnih vlak, potrebnih za izvedbo sanacije gozdov iz PRP 2014–2020

Zbral: Ma. P.

Pridne roke, izkušnje in znanje

Vinogradništvo je v Sloveniji kljub svojemu sorazmerno majhnemu obsegu pomembna kmetijska panoga in ima skupaj z vinarstvom dolgo tradicijo ter izjemen pomen tako v prehrani kot kulturi bivanja.

Naši vinogradi praviloma ležijo na nagibih, pogosto na zelo strmih pobočjih, kjer druge kmetijske panoge ne dajo zadovoljivih finančnih učinkov. Obdelava strmih vinogradniških leg ohranja kulturno krajino, omogoča gospodarski razvoj hribovitih območij ter zagotavlja številna delovna mesta. Razgiban relief slovenskih vinogradov s svojo biotično pestrostjo in raznolikostjo predstavlja naravne danosti za pridelavo vin izjemne kakovosti. Za doseganje kakovosti vina so potrebne pridne roke vinogradnikov in izkušnje ter visoko strokovno znanje vinarja.

Poleg znanja in izkušenj je pri pridelavi grozdja ter vina

zelo pomembno tudi vreme. Spreminjanje podnebja se izraža v ekstremnih vremenskih razmerah, ki ovirajo pridelavo. Pojavljajo se pozebe, toča, suša in druge nevšečnosti, ki se v zadnjih letih stopnjujejo.

Tudi letošnje leto ni bilo glede neprimernih in spreminjajočih se vremenskih pogojev nobena izjema. V vinorodnih okoliših Primorske prvih osem mesecev leta 2022 skoraj ni bilo padavin. Padlo je približno pol manj dežja od dolgoletnega povprečja. V poletnih mesecih so bile temperature bistveno višje od dolgoletnega povprečja. Pomanjkanje padavin in visoke temperature so močno vplivali na količino pridelka

grozdja, ki bo manjša. Poleti je v vinorodnem okolišu Kras izbruhnil požar, ki pa tudi zaradi rednega vzdrževanja okoliče vinogradov in neozelenjenih tal v vinogradih, poleg aktivnosti gasilcev in vinogradnikov, ni prizadel vinske trte.

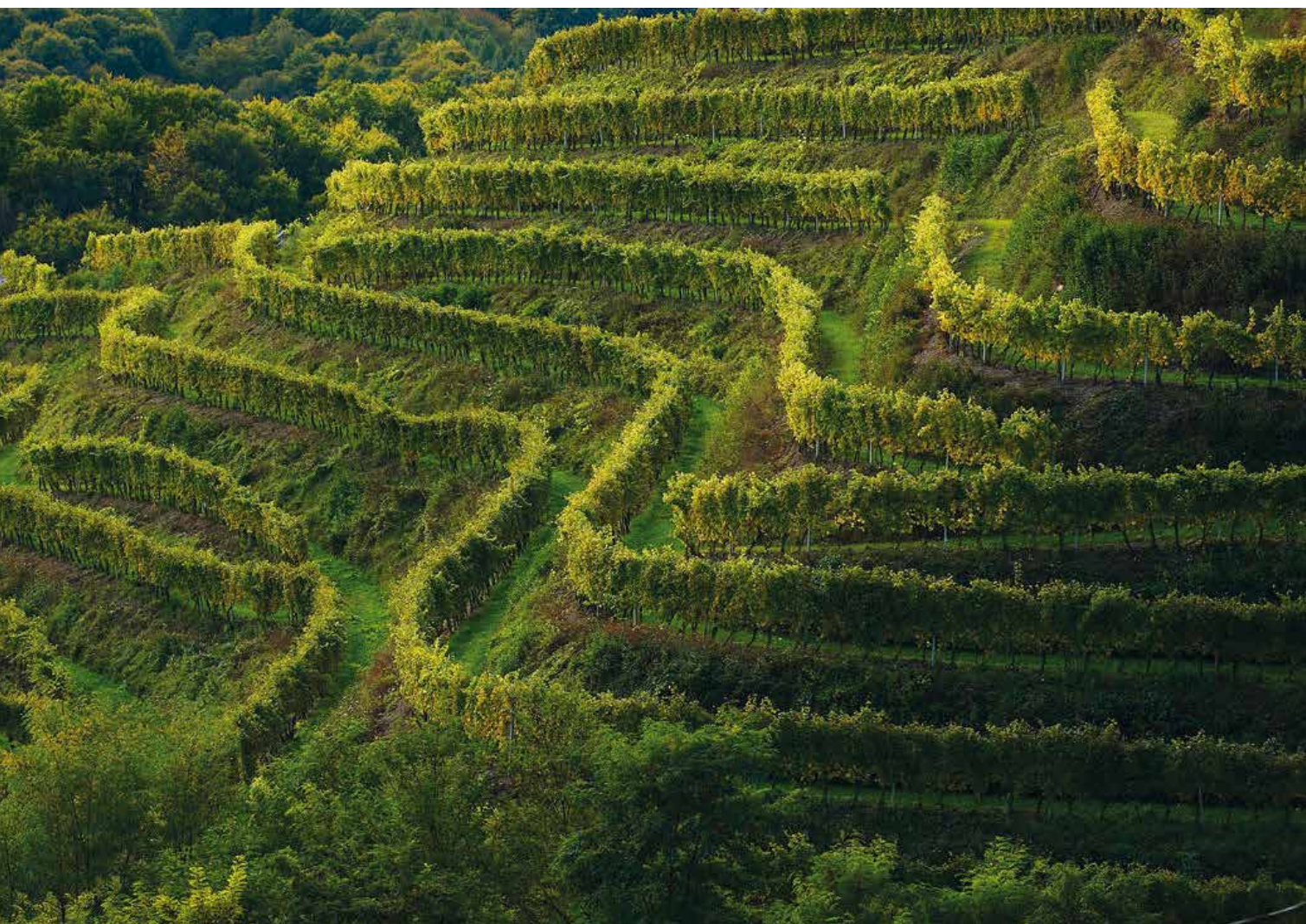
Severovzhodna Slovenija je bila v prvem delu rasti vinske trte (maju in juniju) izpostavljena močnim neurjem s točo. V juniju in juliju je vinograde prizadela močna in dolgotrajna suša, ki je predvsem na peščenih in lapornatih tleh povzročila slabši razvoj mladik, listov in grozdnih jagod, ponekod je prihajalo do venenja grozdov.

V vinorodni deželi Posavje so se po dveh zaporednih letih, ko je grozdje močno prizadela spomladanska pozeba, letnika pa sta bila posledično količinsko in kakovostno slabša, nadejali boljše letine. Vendar vinogradnikom tudi tokrat ni

bilo prizaneseno. Suša, boleznin in toča v času dozorevanja so razlog, da bo letnik količinsko povprečen, vendar še vedno dobre kakovosti. Strokovnjaki in vinogradniki pa so se tudi prepričali, da so vinogradi, ki so bili primerno oskrbovani in imeli zadostno količino organske snovi v tleh, stres zaradi suše veliko bolje prenesli.

Povzetek tega je, da se nam količinsko obeta povprečen, kakovostno pa dober letnik. Bolj podrobno o tem lahko preberete na naslednjih straneh.

» ZBORNIČNI URAD

Zahtevno leto, a letina bo kakovostna

Pridelovalno leto 2022 v vinorodni deželi Podravje je bilo med zahtevnejšimi v zadnjem obdobju.

Vinogradniki si ga bomo najbolj zapomnili po neurjih s točo v maju in juniju, ki so prizadela vinograde od Lendave pa vse do Virštanja. Čeprav je vinska trta na sušo ena iz med najbolj odpornih rastlin, je v juliju in avgustu vinograde prizadela še dolgotrajna suša.

Škoda zaradi suše se je pojavila predvsem v vinogradih, ki se nahajajo na peščenih in lapornatih tleh, in mlade vinograde, ki še nimajo dovolj razvite-

so močno vplivale tudi na pojav sončnih ožigov. Sorte rumeni muškatac, traminec, laški rizling in renski rizling so najbolj dovzetne za pojav sončnih ožigov. Škoda zaradi ožiga grozdnih jagod so lahko lokalno presegle 10 odstotkov pridelka.

Poleg suše tudi bolezni

Pridelovalno leto 2022 je bilo zahtevno tudi z vidika varstva pred boleznimi. Marsikateri vinogradnik se je

navodilih kmetijske svetovalne službe. Zatiranje ameriškega škrdatka je obvezno za vse pridelovalce grozdja, pri čemer pa ne smemo pozabiti na razne trte, ki predstavljajo ohišnice, in na »brajde z ameriškimi hibridi«. Tudi te trte so lahko vir okužb. Na območju vinorodnih podokolišev Ljutomer-Ormož, Haloze, Srednje Slovenske gorice, Lendavske gorice, Dobrovniško-Strehovske gorice in Goričko je stanje v vinogradih alarmantno. Po grobih ocenah bo potrebno izkrciti od dvesto do tristo hektarov vinogradov. Tako je bil pridelek

2021 v povprečju nižje, medtem ko je pH vrednost višja.

Masa (teža) jagod (na osnovi mase stotih jagod) letnika 2022 je v primerjavi z letnikom 2021 (pri podobni sladkorni stopnji) nižja, kar je posledica suše. Tako so bili izpleni pri zgodnjih sortah in glavnini srednje poznih sort slabši in s tem posledično zmanjšana količina pridelanega vina. Močno deževje od 15. do 18. septembra je napolnilo jagode in dvignilo maso, tako so se izpleni pri poznih sortah nekoliko zvišali.

Zaradi oblice dežja v drugi polovici septembra se je ponekod pojavila gniloba, zato je bilo potrebno veliko pozornosti posvetiti selektivni trgatvi – odbiri oziroma ločevanju grozdja in skrbni pripravi mošta za vrenje. Sicer pa se bo letnik 2022 po času dozorevanja vpisal med najzgodnejše, odkar KGZS-Zavod Maribor spremlja dozorevanje grozdja. Bolj zgoden je bil le letnik 2003.

Priporočilo

Na osnovi opravljenih meritev je letos vsebnost kvasovkam dostopnega dušika – YAN v mg N/l zelo nizka. Zato lahko pričakujemo težave s potekom alkoholnega vrenja. Tako bo treba med alkoholnim vrenjem dodati hrano za kvasovke. V naš pooblaščen enološki laboratorij lahko vinarji prinesejo grozdje (vzorčno po metodi sto jagod) ali mošt pred pripravo mošta na vrenje, kjer bomo izmerili YAN in dali navodila za kakovosten potek alkoholnega vrenja. Veliko pozornosti bo potrebno posvetiti redni kontroli in negi mladega vina.

Kljub zahtevnemu pridelovalnemu letu pa glede na »letosnjo ponudbo narave« bo letos možno pridelati vse vrste vin, od mirnih do penečih, kakor tudi vse kakovosti, od deželne, kakovostnega, vrhunškega vina, tja do vrhunskih vin posebne kakovosti.

»SIMONA HAUPTMAN, TADEJA VODOVNIK PLEVNİK IN MARKO BEZNIK, KGZS – ZAVOD MARIBOR

ga koreninskega sistema. Zaradi pomanjkanja vode je bil slabši razvoj mladik, listov vinske trte in grozdnih jagod. Predvsem na bujnih sortah, kot so šipon, rumeni muškatac, modra frankinja, ki se nahajajo na legah s peščeno ali lapornato talno podlago, je prihajalo do venenja grozdov. Vinogradniki so zato bili primorani grozdje odstraniti oziroma zredčiti. Suša je najbolj prizadela vinograde na območju vinorodnega podokoliša Haloze, kjer je lokalno škoda lahko presežala 60 odstotkov.

Pomanjkanje vode v juliju je negativno vplivalo tudi na diferenciacijo grozdja, zaradi česar bo pridelek v naslednji rastni sezoni manjši.

Visoke temperature v kombinaciji s pomanjkanjem vode

soočal s težavami varstva pred peronosporo, ki je v nekaterih vinogradih dodatno zmanjšala pridelek grozdja.

Vinogradniki v vinorodni deželi Podravje se soočamo z največjo krizo po pojavu trte uši v devetnajstem stoletju V vinogradih se hitro širi karantenska bolezen zlata trsna rumenica, za katero ni pomoči. Prenaša jo žuželka ameriški škrdatek. Trte, ki kažejo znake bolezni zlate trsne rumenice, to je rumenenje listov pri belih sortah, rdečenje pri rdečih sortah, zvižanje listnih robov, nedozorevanje mladik, manjše število grozdov, je potrebno odstraniti iz vinograda. Potrebno je poudariti, da to rastlinsko bolezen omejujemo z zatiranjem ameriškega škrdatka, časovno po

grozdja v prizadetih vinogradih v povprečju občutno nižji.

Manjši izplen

Kmetijsko gozdarski zavod Maribor je kot pooblaščen organizacija za spremljanje dozorevanja grozdja za vinorodno deželo Podravje s prvim vzorčenjem grozdja pričel 9. avgusta in v tedenskih presledkih opravil šest vzorčenj.

Po prvih pokazateljih dozorelosti grozdja je sladkor pospešeno naraščal predvsem zaradi visokih dnevniških temperatur in daljšega sušnega obdobja. Tako je letnik 2022 v primerjavi z lanskim letnikom po vsebnosti sladkorja pri vseh sortah v povprečju v prednosti za deset dni. Skupne kisline so pri letniku 2022 v primerjavi z letnikoma

Količinsko povprečno, a zelo dobre kakovosti

Pridelava grozdja in vina v letu 2022 v vinorodni deželi Posavje

Po dveh vinskih letnikih v vinorodni deželi Posavje, ki sta bila močno prizadeta od spomladanske pozebe in posledično količinsko ter kakovostno slabša od preteklih let, lahko za letnik 2022 govorimo o količinsko povprečnem letniku, ki je zelo dobre kakovosti. Količina in kakovost grozdja sta letos odvisna od vplivov suše, bolezni, prizadetosti od toče v času dozorevanja grozdja, od tal, starosti trte, njene oskrbe in lege.

Prve napovedi

Že čas cvetenja vinske trte je nakazal, da bo trgatve nekje sedem do deset dni prej kot leta 2021. Dozorevanje grozdja se je pričelo nekoliko prej, predvsem zaradi visokih temperatur in pomankanja padavin, zato je potekalo bolj enakomerno in hitro. Že pri prvem vzorčenju grozdja, ki ga za vinorodno deželo Posavje kot pooblaščen organizacija izvaja Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto, so rezultati analiz pokazali visoke sladkorne stopnje in posledično zaradi pomanjkanja vode tudi višje kisline. Predvsem pridelovalci vin PTP so morali biti bolj pozorni na pravočasen čas trgatve z namenom doseganja primerne sladkorne stopnje za doseganje maksimalnega deleža alkohola v vinih z oznako PTP.

Zaradi ekstremnih vremenskih razmer – visokih temperatur in dolgotrajne suše, so letošnje količine grozdja v vinorodni deželi Posavje manjše. V glavnem so bili prizadeti mladi, rodni vinogradi in vinogradi, posajeni na plitkih lapornatih in peščenih tleh ter na vrhu gričev, kjer je bil pridelek do 30 odstotkov manjši. V starejših vinogradih je bilo škode zaradi suše malo manj. Zaradi posledic suše se jagode niso dovolj dobro razvile in so bile drobnejše, zato so bili tudi izpleni nekoliko slabši. Vinska trta je

spomladi nastavila obilen pridelek, vendar je obilno deževje konec maja terjalo svoj davek v obliki bolezni, zaradi česar je bil pridelek manjši. Večini vinogradnikov je bolezen uspelo preprečiti, med dozorevanjem grozdja pa tako ni bilo večjih težav, z izjemo nekaj ujmov s točo. Ta je že v začetku junija močno klestila na Dolenjskem in v Beli krajini in to celo večkrat.

Trajnostna pridelava grozdja

V tako težkih in skrajnih razmerah se je še posebej izkazal pomen trajnostne pridelave grozdja na primernih vinogradniških legah. Taki vinogradi, ki so bili primerno oskrbovani in z zadostno količino organske snovi v tleh, so stres zaradi suše veliko bolje prenesli. Utrpeli so manjši izpad pridelka in dali grozdje višje kakovosti. Vinogradnike je potrebno nenehno spodbujati k naravi prijaznemu vinogradništvu. Tudi k spremembam, ki bodo posledica spreminjanja pedoklimatskih pogojev, in širšemu razumevanju okolja ter vplivov na okolje.

Letošnja trgatve je bila nekoliko zgodnejša, približno teden

dni prej. Vsak vinogradnik se je moral zavedati, da je opravil trgatve takrat, ko je bila sestava grozdja najbolj primerna za določen tehnološki postopek. Treba je bilo počakati na tehnološko zrelost grozdja glede na zeleni stil vina. Za pridelavo mladih, svežih belih in rdečih vin je bilo potrebno posvetiti več pozornosti kislinam in prostim aromam kot sladkorim stopnjam ter redno spremljanje pH vrednost jagodnega soka in skupnih kislin. Za do-

jo chardonnay, rumeni muškati in laški rizling. Visoka vsebnost sladkorja, primerne kisline in pH-ji grozdja ter mošta kažejo na zelo dobro kakovost, vendar zelo zahtevno predelavo. Bela vina kažejo razkošno sadno aromo, so bogata na telesu in prijetnega okusa. Zelo dobro so dozorele tudi rdeče sorte, predvsem modra frankinja, ki se je zaradi obilice sonca in visokih temperatur odlično obarvala in dosegla visoke sladkorje. Zato so mlada rdeča

ločitev pravočasnega roka trgatve je zelo pomembno redno pokušanje grozdja zadnjih deset dni pred trgatvijo. Posebno pri vinih, ki nosijo oznako PTP, je pokušanje v veliko pomoč, da zadenemo pričakovani karakter zaščitene vina.

Prve trgatve

V septembru je bilo tudi nekaj padavin, kar je nekoliko omililo posledice dolgotrajne suše. S trgatvijo za osnovno vino za penine so v Posavju pričeli ponekod že konec avgusta oziroma v začetku septembra, redna trgatve pa je stekla v prvi dekadi septembra.

Grozdje letošnjega letnika je bilo zdravo, z redkimi izjemami, in zelo dozorelo. Med belimi sortami še posebej izstopa-

vina zelo lepo obarvana, polna in z veliko vsebnostjo zrelih taninov. Tudi žametovka je prav dobre kakovosti, predvsem zaradi ukrepa redčenja grozdja v začetku dozorevanja.

Nadaljnje zorenje mladega vina mora biti usmerjeno k ohranitvi naravne vrednosti in kakovosti vina. Veseli nas, da vam lahko pri tem pomagamo, vam svetujemo, vas podpiramo, saj s skupnimi močmi lažje pridelamo odlično grozdje in vrhunsko vino.

Vsem vinarjem želimo uspešno nego mladega vina in čim boljše kakovost ter prodajo vinskega letnika.

» IVANKA BADOVINAC IN
JERNEJ MARTINČIČ, KGZS -
ZAVOD NOVO MESTO

Pilotni projekt cviček PTP

Kako posodobiti tehnologijo pridelave in predelav grozdja ter okus cvička

Na Dolenjskem je večina vinogradov zasajenih z namenom pridelave vina cviček PTP. Ta je še vedno v vrhu vin, ki so prepoznavna in najbolj tržna, se pa trend povpraševanja in prodaje umirja oziroma stagnira. Zato smo na KGZS-Zavodu Novo mesto skupaj s Kmetijskim inštitutom Slovenije pristopili k triletnemu pilotnemu projektu cviček PTP. V projektu je sodelovalo še šest kmetijskih gospodarstev z Dolenjske, ki so resni tržni pridelovalci cvička in skupno pridelujejo vino na več kot 50 ha vinogradov. Obstoječi stil vina cviček PTP je bilo potrebno nadgraditi, posodobiti in modernizirati z uvedbo novejših tehnologij pridelave in predelave grozdja ter mu okrepiti sadno noto in sodoben okus.

Pristop in cilji projekta

Zastavljena cilja pilotnega projekta cviček PTP sta določiti tehnologijo pridelave grozdja za vino cviček PTP in pripraviti posodobljeno tehnološko shemo za predelavo grozdja za cviček PTP.

K projektu smo pristopili z namenom ohranjanja rodovitnosti tal. Ugotavljali smo, kako z ukrepi globinskega rahljanja prispevati k zadrževanju vode v tleh in se tako prilagoditi na pogoste ekstremsne podnebne spremembe. Vinogradi na Dolenjskem so pretežno posajeni na velikih strminah, kar pospešuje erozijo tal. Vinogradniška tla so velikokrat preveč zbita zaradi pogoste uporabe težke mehanizacije. Primerno oskrbovana tla so ključnega pomena za zmanjševanje evapotranspiracije (izgube vode z izhlapevanjem), omogočajo boljše in hitrejšo absorpcijo in zadrževanje vode ter hranil. Na ta način dodatno zmanjšamo vodni stres v vinogradu.

Zato smo v poskusu v vinogradu izvedli naslednje aktivnosti in dosegli sledeče rezultate:

- vzpostavili smo enošparonsko rez z namenom doseganja višje kakovosti grozdja,
- izvedli smo globinsko rahljanje tal; s tem smo izboljšali zračnost in strukturo tal ter povečali delovanje mikroorganizmov, izboljšali absorpcijo vode in sposobnost zadrževanja vode v tleh (prilagoditev na sušo),
- s košnjo trave v medtrtnem in medvrstnem prostoru (brez herbicida) smo povečali organsko snov v tleh in vezavo padavinske vode, zmanjšali evapotranspiracijo, izboljšali mikrobiološko živost tal in rastlinsko biodiverziteteto ter prispevali k varovanju okolja in podzemnih voda,
- z naravi prijazno obdelavo tal in košnjo smo zmanjšali uporabo herbicidov v vinogradu ter pomembno vplivali na mikroorganizme in njihovo količino v tleh,
- poskusili smo tudi z redčenjem grozdja pri žametovki (v obeh letih poskusa smo imeli kar močno pozebo, da ni bil potreben večji poseg redčenja) in s tem dosegli boljše kakovost, dozorelost, obarvanost ... grozdja,
- z ročnim razlistanjem vinograda smo izboljšali mikroklimo v listni steni in hkrati zmanjšali uporabo fungicidov ter povečali kakovost grozdja.

Uvedba precizne enologije

Drugi cilj, ki smo ga v projektu zasledovali, so izboljšane kletarske tehnologije in prakse z uvedbo precizne enologije. Domači potrošniki cvi-

ček PTP že dobro poznajo, si pa želijo drugačen stil in okus. To zahteva določene tehnološke spremembe in pristope, s katerimi bo cviček bolj všečen in ga bomo tako približali vse bolj zahtevnemu potrošniku. Sodoben koncept precizne enologije smo aplicirali v vse faze vinifikacije vina. Ta vključuje izboljšave pri pecljanju, sortiranju in stiskanju grozdja, uporabo inertnih plinov (hiperredukcija), kontrolirano ekstrakcija pri maceraciji, precizno doziranje enoloških sredstev, kontrolirano fermentacijo in prehrano kvasovk, kontrolo vsebnosti kisika od stiskalnice do steklenice z namenom ohranjanja sadnosti in svežine vina ter ne nazadnje skrb za okolje

logije in prakse za pridelavo boljše kakovosti cvička PTP,

- uporabili suhi led, hiperreduktivno vinifikacijo, inertne pline, kontrolirano fermentacijo, kontrolo kisika in CO₂, biološki razkis ter zvrščanje vina cviček PTP.

Rezultati projekta

In kakšne so koristi projekta? Vpeljali smo precizno enologijo za pridelavo cvička PTP boljše kakovosti in kemijsko ter senzorično analizo cvičkov PTP in izboljšali kletarsko znanje. Rezultat uporabe preciznega vinogradništva in vinarstva je cviček PTP, ki je bolj saden, svež, uglajen, piten ter sodoben. Prav tako smo pripravili proto-

in trajnostni pristopi pridelave.

V poskus predelave žametovke smo uvedli štiri različne tehnologije predelave grozdja, od katerih sta najboljše rezultate dali dve tehnologiji, in sicer rose tehnologija predelave z hiperreduktivnim stiskanjem grozdja z dodatkom jagod med fermentacijo in 48-urna hladna predfementativna maceracija na 8–10 °C ter 48-urna klasična maceracija z alkoholno fermentacijo pri 23 °C.

V kletah smo izvedli naslednje aktivnosti:

- izboljšali kletarske techno-

kol (shemo) za pridelavo visokokakovostnega cvička PTP.

Takšen sodoben stil vina sigurno pripomore k učinkovitejši pridelavi cvička PTP in k povečanju njegove kakovosti, prepoznavnosti ter hkrati večjo tržno uspešnost dolenjskih vinogradnikov. S tem bomo spodbudili in pospešili tudi vinski turizem, ohranjali kulturno krajino ter kakovost bivanja, kar bo zagotovilo koristilo širši skupnosti.

» IVANKA BADOVINAC, KGZS – ZAVOD NOVO MESTO

Suša obeležila letošnjo letino

Pridelavo grozdja in vina v letu 2022 v vinorodni deželi Primorska je zaznamovala suša, a so vinogradniki vseeno zadovoljni.

Leto 2022 si bodo primorski vinogradniki zapomnili predvsem po hudi suši. Pomanjkanje padavin in visoke temperature so močno vplivali na količino pridelka grozdja v vseh štirih vinorodnih okoliših, to je v Goriških Brdih, Vipavski doli-

mlad in poletje sta bila res izredno vroča, kar kaže tudi število vročih dni ($T_{max} \geq 30\text{ °C}$) in toplih noči ($T_{min} \geq 20\text{ °C}$). Vročih dni je bilo dvakrat več, toplih noči pa več kottrikrat več, kot je dolgoletno povprečje (1997–2021).

ni, na Krasu in v Slovenski Istri.

Na Primorskem je od začetka leta do konca avgusta padlo le od 40 do slabih 60 odstotkov padavin glede na dolgoletno povprečje (1981–2010), tudi zaloge vode so bile majhne, saj je bilo padavin malo že v drugi polovici leta 2021. Temperature so bile zelo visoke, povprečne mesečne temperature so presegale dolgoletno povprečje (1981–2010) v maju za več kot 2 °C, v juniju za več kot 4 °C in v juliju za več kot 3 °C. Pozna po-

Manj bujna rast in nižji pridelek

Vse naštetu je vplivalo na rast in razvoj vinske trte. Rast je bila manj bujna kot v preteklih letih, pridelek pa nižji od optimalnega za okrog 40 do 45 odstotkov. Suša ni prizadela vseh vinogradov enako. Kako je vinska trta prenesla vodni stres, je odvisno od številnih dejavnikov, kot so lega vinograda, tip tal, vsebnost organske snovi, starost trt, globina rigoliranja, založna in redno gnojenje,

oskrba vinogradniških tal, sorta in podlaga itd. Najbolj so bili prizadeti mlajši vinogradi ter vinogradi na dvignjenih, južnih legah in močno skeletnih tleh. Suša je občutno zmanjšala pridelek zgodnjih belih sort, srednje pozne in pozne sorte pa so si po prvih padavinah v septembru nekoliko opomogle. Primorski vinogradi v glavnem niso namakani, pa tudi tisti, ki imajo urejen namakalni sistem, so se letos soočali z nezmožnostjo ali prepovedjo namakanja. Obnova namakalnega sistema Vogršček še ni zaključena in sistem ne deluje, odvzem vode iz vodotokov ni bil mogoč zaradi nizkega vodostaja, marsikje pa je bilo prepovedano namakanje iz vodovodnega omrežja zaradi pomanjkanja pitne vode.

A manj bolezní

Po drugi strani pa je bilo zdravstveno stanje v vinogradih skozi vso rastno dobo dobro. Primorski vinogradniki letos niso imeli težav zaradi najpogostejših bolezní vinske trte, kot so peronospora, oidij in siva grozdna plesen. Ugotavljamo, da je tudi pojavov bolezní lesa letos nekoliko manj. Število tretiranj s fitofarmaceutskimi sredstvi je bilo za 20 do 25 odstotkov manjše od povprečja. Grozdje iz vseh primorskih vinorodnih okolišev je bilo ob trgatvi zdravo, zaradi česar so bili vinogradniki kljub manjši količini pridelka zadovoljni.

Letošnje leto je Primorsko zaznamoval tudi požar na Krasu, ki je trajal kar dvanajst dni v drugi polovici julija. Na območju požara je okrog 20 hektarov vinogradov, ki pa so jih vinogradniki in gasilci uspeli obvarovati, saj so robove zalivali. Okolica vinogradov je redno vzdrževana in ni zaraščena, poleg tega pa večina vinogradov na Krasu ni trajno ozelenjenih, kar je bila v danih okoliščinah prednost.

Prvi rezultati in priporočila

Vinska trta je na Primorskem začela brsteti v začetku druge dekade aprila, cveteti pa v zadnji dekadi maja, kar je v skladu z na-

stopom omenjenih fenofaz v preteklih letih. Dozorevanje pa je bilo pospešeno, fenofaze zorenja jagod je nastopila teden do deset dni prej, zato se je trgatve začela že v drugi polovici avgusta.

Vzorčenje grozdja za spremljanje dozorevanja smo na Kmetijsko gozdarskem zavodu Nova Gorica začeli 8. avgusta, kar je teden dni prej kot običajno. V vseh štirih vinorodnih okoliših vinorodne dežele Primorska smo v sedmih terminih vzorčenja skupaj analizirali 580 vzorcev grozdja. Na osnovi rezultatov analiz in stanja v vinogradih smo izdali strokovna priporočila za pridelavo grozdja letnika 2022.

Pot do dobrega vina je vsako leto drugačna. Zavedati se moramo, da za doseganje najboljše kakovosti vina šablonska uporaba tehnologije ne pride v poštev. Posebnost letnika 2022 je, da je jabolčna kislina zaradi visokih temperatur med zorenjem grozdja pospešeno padala, hitro so padale tudi skupne kisline, pH vrednosti pa naraščale vse do 3,5–3,7. Taki pogoji so idealni za razvoj mlečnokislinskih bakterij, ki lahko povzročajo nastanek napak in bolezní med in tudi po fermentaciji. V primerih prenizkih skupnih kislin v moštih (v nekaterih moštih so dosegale vrednosti pod 3,1) je potrebno dokisanje mošta ob predhodnem posvetu s strokovno službo. Če tega vinarji niso opravili, je nujno dokisanje mladega vina, ker tudi med zorenjem vina kisline padajo. Navsezadnje, nizek delež jabolčne in skupnih kislin v svežih vinih vplivajo na svežino in pitkost mladega vina. Letos priporočamo hiter prvi pretok, ne oziraje se na motnost vina. Vinarji ne bodo nič zgrešili, če bodo dodali 10 g kalijevega disulfita na 100 litrov vina ali 1 dl 5–6-odstotne žveplaste kisline na 100 litrov vina oziroma 5 g SO₂ tekočega žvepla iz jeklenke na 100 litrov vina.

» MAJDA BRDNIK, MOJCA MAVRIČ ŠTRUKELJ IN TAMARA RUSJAN, KGZS – ZAVOD NOVA GORICA

Mlado vino zahteva naslednje ukrepe:

- redna pokušina mladega vina,
- dolivanje posod in primerno žveplanje za zaščito vina pred oksidacijo,
- pretok in ustrezna zaščita, da odstranimo med fermentacijo nastale neželene vonje ter
- preprečimo razvoj napak in bolezní ob prisotnosti droži.

Novi kloni sorte malvazija

Malvazija je najštevilčnejša bela sorta v vinorodni deželi Primorska.

Klonska selekcija je postopek odbire – selekcije, s katerim pridobimo nove klone, ki predstavljajo razmnoževalni material najvišje stopnje uradno potrjenega materiala vinske trte. S postopkom odbire pri klonski selekciji si prizadevamo za identifikacijo posameznih trt s pozitivno spremenjenimi lastnostmi, ki so opredeljene v ciljnih selekcijah za določeno sorto. Selekcijo primernih genetskih lastnosti mora spremljati zdravstvena selekcija s fitosanitarnimi testiranjem.

Glavna usmeritev klonske selekcije v Sloveniji je odbira klonov gospodarsko pomembnih sort in podlag kot tudi drugih avtohtonih, udomačenih in lokalnih sort vinske trte, ki prispevajo k izboljšanju kakovosti pridelka oziroma popestritvi ponudbe vin. Med gospodarsko pomembne sorte spada tudi malvazija.

Klonska selekcija trte poteka v sklopu nalog, ki jih izvaja **Javna služba v vinogradništvu** kot samostojno nalogo »Selekcija«, ki jo financira

želj Primorska, z njo je posajenih 930 ha, kar predstavlja skoraj 15-odstotni delež, na Primorskem je več posajenih le sorte refošk. V Sloveniji je bil do sedaj potrjen le en klon Malvazija SI-37 in zato smo v letih od 2009 do 2021 na KGZS–Kmetijsko gozdarskem zavodu Nova Gorica v oddelku Seleksijsko-trsničarsko središče Vrhpolje izvajali klonsko selekcijo.

Postopek klonske selekcije sorte malvazija smo začeli v letu 2009. Seleksijski cilj je bil biotip sorte malvazija s srednje velikimi, nekoliko krajšimi, rahlimi grozdi, srednje debelimi jagodami, ki bi bil odporen na stresne situacije – suša, vročina in z izraženo toleranco na sončne ožige. Obenem smo želeli biotipe, ki bi imeli čvrsto rast in kjer grozdi ne bi bili občutljivi na osipanje jagod in bi imeli manj krhke grozdne peclje.

V letih od 2009 do 2012 smo na terenu od Vipavske doline do Slovenske Istre opravili obsežno terensko delo in pregledali ter izvajali pozitiv-

malvazije iz vinogradov Labor, Korte, Šared in Izola – Jagodje, ker so bili prav vsi analizirani vzorci izbranih elitnih trt pozitivni na enega ali več virusov. V Šempetru pri Novi Gorici smo naknadno odbrali še dve eliti.

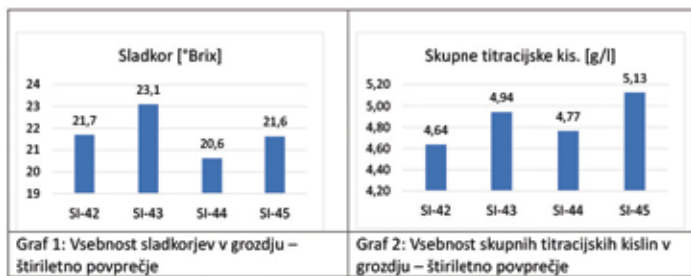
Pri izbranih zdravih elitah – šest malvazij iz Slovenske Istre, dve malvaziji iz Šempetra in ena iz stare kolekcije, smo v zimskem času 2011–2012 nabrali dozorele enoletne rozge, primerne za cepljenje, jih spomladi cepili in pridelali trsne cepljenke. Spomladi 2013 in 2014 smo posadili trsne cepljenke devetih elit v nov vinograd, namenjen izključno klonski selekciji.

V letu 2017, ko je vinograd prešel v rodnost, smo začeli s klonsko selekcijo. Osredotočili smo se na prenos pozitivnih lastnosti s starševskih rastlin na potomce, kar smo ocenili s spremljanjem parametrov rasti in rodnosti, fizikalno-kemijskih parametrov grozdne soka in z oceno stanja občutljivosti na bolezni (peronospora, oidij, siva grozdna plesen) ter drugo. Spremljali smo tudi zdravstveno stanje odbranih elit. Tri leta zapored smo grozdje posameznih elit tudi predelali v vino.

V letu 2018 smo opustili selekcijo ene elite zaradi majhnega števila trt in pojave znakov boleznih lesa. V letu 2020 smo ponovno testirali trte na prisotnost trinajstih virusov. Po pridobljenih rezultatih smo iz selekcije izločili dve eliti in ju odstranili iz vinograda. Ostalo je šest elit in glede na vse zbrane podatke smo izbrali štiri klone sorte malvazija, ki so bili v letošnjem letu potrjeni in vpisani v

Sortno listo 2022: **Malvazija SI-42, Malvazija SI-43, Malvazija SI-44 in Malvazija SI-45.**

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Nosilca naloge sta kmetijsko-gozdarska zavoda Nova Gorica in Maribor s Seleksijsko-trsničarskim središčem Vrhpolje in Ivanjковci. Kot podizvajalci so vključeni še Kmetijski inštitut Slovenije, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani in Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede Maribor.

Novi štirje kloni

Malvazija je najštevilčnejša bela sorta v vinorodni de-

no množično selekcijo v šestih vinogradih – Labor, Kortina, Korte, Šared, Izola – Jagodje in Bukovica. Namenoma smo zastavili širši sklop terenskega dela, da bi dobili različne biotipe malvazije za nadaljnjo klonsko selekcijo.

Po opravljeni triletni pozitivni množični selekciji smo v vsakem vinogradu izbrali in označili najboljše, elitne trte. Sledilo je prvo testiranje v sklopu zdravstvene selekcije in analiza šestih virusov. Že na tej stopnji se je zaključila selekcija

Kaj je klon?

Klon vinske trte je vegetativno razmnoženi potomec ene same edinstvene trte določene sorte. V postopku klonske selekcije je bil izbran zaradi sortne identitete, fenotipskih lastnosti in zdravstvenega stanja (definicija OIV).

Dobre lastnosti

V letih selekcioniranja in preizkušanja so se pokazali kot srednje bujno rastoči kloni, imajo stabilno in dobro rodnost, kakovost pridelka je zelo dobra. Grozdje je bilo med postopkom klonske selekcije predelano v vino v mikroviniifikacijski kleti STS Vrhpolje, kemijske analize in organoleptične oceno pa so opravili v pooblaščenem Agroživilskem laboratoriju Kmetijsko gozdarskega zavoda Nova Gorica. Natančnejši podatki o posameznem klonu so na voljo v STS Vrhpolje.

» ANDREJA ŠKVARČ, KGZS – ZAVOD NOVA GORICA

Hiša pesmi in vina

Ekološki vinar Blaž Zagmajster z Orešja na Bizeljskem: »Če smo malo drugačni, smo lažje prepoznavni.«

Ekološki vinar Blaž Zagmajster z Orešja na Bizeljskem, ki je že leta tudi predsednik Društva vinogradnikov Bizeljsko, je pred dvanajstimi leti prevzel kmetijo. Imajo 4 hektarje vinograda, kjer negujejo okrog dvajset tisoč trt, in 2,5 hektarja travnikov. Na teh so postavili obore za jelene, ki poskrbijo, da se travniki ne zaraščajo. Na kmetiji živijo Blaž Zagmajster, žena Katarina, sinova Marko in Miha ter mama Ana.

Starejši sin Marko, po izobrazbi lesarski tehnik, je zaposlen na kmetiji, mlajši sin Miha je maturant lesarske šole v Mariboru. Pri družini Zagmajster je poleg vina doma tudi glasba. Kot člani Ljudskih pevcev Bizeljsko so pre-

pevali vsi moški člani treh generacij družine. Cela družina je nastopila tudi v znani televizijski oddaji Slovenski pozdrav in se uvrstila v polfinale.

Ekološka pridelava za večjo prepoznavnost

V dolini, kjer kmetujejo, v Orešju, so bili prvi, ki so pričeli z ekološko pridelavo vin. S tem so se začeli ukvarjati zato, da izstopijo iz povprečja: »Z vsem spoštovanjem do ostalih vinogradnikov, ampak če smo malo drugačni, smo lažje prepoznavni,« pove Zagmajster. V ekološko pridelavo grozdja so vstopili leta 2015, pred tem pa že več kot desetletje v svojih vinogradih niso uporabljali herbicidov in insek-

Motor pridelave grozdja je Marko, velike in male kletarske skrivnosti pa pozna oče Blaž.

ticidov. Po treh letih prehodnega obdobja so pridelali prvo ekološko grozdje. V istem letu so tudi pridobili certifikat za ekološko vino. Ekološka pridelava ni tako težka, kot se zdi na prvi pogled, pravi Zagmajster.

»Trto moraš negovati kot cigansko dete, ki je ves čas v dežju in mrazu, boso in mokro, pa

Zdravo grozdje dasta uspešno zatiranje bolezni in dosledna zelena dela

Za zatiranje bolezni, kot sta peronospora in oidij, uporabljajo baker in žveplo v količinah, ki so dovoljene v ekološkem vinogradništvu. Na sezono denimo porabijo 60 dag čistega bakra na hektar, dovoljena količi-

V vinogradih pod obzidjem mogočnega bizeljskega gradu nastaja iz petnajstih sort grozdja pestra paleta ekološko pridelanih vrst in sortnih vin z blagovno znamko Sagmeister.

V družini so sami pevci, spominska fotografija s snemanja v oddaji Slovenski pozdrav leta 2018. (Foto: Lea Babič)

ni nikoli prehlajeno. Če je trs v rahlo stresni situaciji, trta teži k preživetju in skrbi za potomstvo. Bo preživela in dobro obrodira.« Poudarja, da ne gre za to, da mora biti trta zanemarjena, nenegovana, ravno nasprotno, v ekološki pridelavi je celo dosti več zelenih del. Gre za to, da se pri uporabi škropiv ne pretirava.

na pa je 2 kg. Sicer pa uporabljajo sredstva na bazi alg. Škropijo samo ponoči, in sicer od osmih zvečer do petih ali šestih zjutraj. Ponoči so listne pore odprte in je vsrkavanje škropiva boljše. Ponoči so nižje temperature, zato je bistveno manj izhlapevanja. »Fitotoksičnost ekoloških preparatov je višja pri visoki temperaturi,« poudari Zagmajster. Tako

je tudi boljše za čebele in druge oprasovalce. Triindvajsetletni sin Marko, ki trte škropi, pravi: »Ker škropimo ponoči, imamo veliko bolj zdravo grozdje.«

Za zdravo grozdje pa ni dovolj le učinkovito varstvo pred boleznimi. Še bolj so pomembna zelena dela, kot je denimo razlitanje. »To naredimo pred cvetenjem, razlistamo vse do prvega grozda. Če imamo mladiko in če je prvi grozd na tretjem kolenču, do tam razlistamo vse,« pravi Zagmajster. S tem zagotovi jo zračnost. »Če je zračnost, ni vlage, če ni vlage, ni bolezni,« še pove.

Najbolj pomembna so prva škropljenja. Letos so pričeli škropiti prvega maja, 10. julija pa so s

Bera priznanj za vina je bogata, sveže priznanje je za muškato penino Marco.

je prav tako lepo omočena, kar omogoča ne preburna rast trt in zmogljiv pršilnik. Tako je nanosa škropiva bistveno manj kot sicer.

Ekološka vina bolj cenijo tuji kot domači gostje

Največ vina prodajo na Gorenjsko in v Mariboru. »Tam namreč ni zastopanih rdečih sort,« pravi Zagmajster. Seveda so kupci njihovih vin dobri poznavalci, ki radi uživajo v posebnih vinih in svojevrstni kakovosti. Prodaja na domu temelji v precejšnji meri na gostih, ki pridejo na počitnice v toplice, še zlasti tujcih. Orešje se nahaja na križpotju štirih toplic, in sicer med termami Čatež, Dobova in Olimje, takoj čez mejo pa so še Tuhejske toplice.

Za vina so dobili že številna priznanja na lokalnih in državnih ocenjevanjih. Zzadnje tako je bilo državno ocenjevanje vin zveze Vinis na Ptuj, kjer je muškato penina Marco postala prvak penin. »Znano je, da je prvi na to območje tehnologijo pridelave penin prinesel Janez Istenič, za kar smo mu bizeljski vinogradniki zelo hvaležni,« poudari Zagmajster. Sicer izdelujejo tudi olje in kruh iz grozdnih pešk, ki

pride na mizo ob degustacij ali prijateljskem druženju.

Okrepiti zaščito in obrambo proti toči

Letos je toča oklestila 80 odstotkov njihovega osnovnega pridelka. »Kmet svojega dela ne računa. Če bi mi delali tako kot podjetniki, bi bila marsikatera kmetija zaprta.« Moti ga, da na razpisih ne morejo kandidirati. Meni, da sredstva dobijo mali ali zelo veliki kmetje, oni so pa nekeje vmes. Vinogradniški sektor nasploh ima zelo velike težave s kandidiranjem na razpisih. Uspel je le na dveh razpisih, in sicer za mladega prevzemnika ter s kmetijsko mehanizacijo. In še dodaja: »Z ukrepi skupne kmetijske politike bi morali bolj podpreti postavitev protitočnih mrež, še bolj pa protitočno zaščito z letali, od katere bi imeli koristi vsi kmetje na določenem območju. Že za konvencionalne vinogradnike je izpad pridelka velika težava, a ti lažje del grozdja dokupijo. Ekološki vinogradniki ga nimamo kje kupiti. In čudim se, da se glede letalske obrambe proti toči nikakor ne premaknemo z mrve točke. Vinogradniki se celo pogovarjamo, da bi sami nekaj ukrenili na tem področju.«

Načrti za prihodnost

V prihodnosti bodo vzdrževali pester sortni sestav, ki ga imajo, in nadaljevali z obnavljanjem vinogradov, kamor pa bodo umestili tudi tolerantne sorte grozdja. Imajo 50 odstotkov mladih nasadov in tri tisoč trsov s povišano odpornostjo.

»ALEKSANDRA TRUPEJ IN MARJAN PAPEŽ, KGZS

V centru Bizeljskega vam označevalna tabla prek QR kode pokaže pot do kmetije 'Hiša pesmi in vina', prav tako pa še do devetnajstih drugih kmetij, ki so se odločile za ta način promocije.

škropljenjem zaključili. Škropijo vsako drugo vrsto, razen če se najde okužba, v tem primeru škropijo vsako vrsto. Druga vrsta

»V škroplilnico dam isto količino sredstva, porabim pol manj,« pove sin Marko.

Čas v skupno dobro namenja Blaž Zagmajster tudi kot predsednik Društva bizeljskih vinogradnikov. (Foto: Lea Babič)

Že napovedana revizija Strateškega načrta

Svet KGZS se je seznanil z zadnjo verzijo Strateškega načrta Skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027, ki ga je že potrdila tudi vlada.

Na četrti izredni seji sveta Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS), ki je bila v četrtek, 29. septembra, so člani sveta razpravljali o strateškem načrtu skupne kmetijske politike 2023-2027. Člani sveta KGZS so izrazili nestrinjanje s potezo ministrstva, da je v vladni postopek poslalo predlog strateškega načrta brez njegove predhodne obravnave na organih zbornice. Zato so zahtevali, da se takoj po potrditvi strateškega načrta v Bruslju začne njegova revizija, v kateri je treba upoštevati pripombe zbornice. Prav tako se morajo vse nadaljnje spremembe načrta pravočasno uskladiti z zbornico in to še preden se pošlje dokument v postopek potrjevanja.

Sicer pa je zbornica vse prejete pripombe povzela v nekaj točk oziroma sklepov, ki so jih člani sveta tudi soglasno sprejeli. Tako svet KGZS zahteva, da se v varovalnem pasu vzdolž vodotokov lahko izvaja kmetijska proizvodnja pod določenimi pogoji. Pri določitvi širine varovalnega pasu naj se upošteva določbe evropske zakonodaje o strateškem načrtu in naj se ne enači širine varovalnega pasu s širino priobalnega zemljišča celinskih voda, kot ga določa Zakon o vodah. KGZS je tudi proti vzpostavitvi trimetrskega varovalnega pasu ob osuševalnih jarkih, ki so širši od dveh metrov.

Prav tako svet KGZS zahteva, da se iz strateškega načrta izključi vse intervencije oziroma operacije, ki bi jih lahko financirali iz drugih virov. Nadalje naj se za proizvodnjo tako imenovane sončne električne energije uporabi iz-

ključno že obstoječe gospodarske objekte na kmetijah, površine OOTT pa naj se zmanjšajo na najmanjši možni obseg in se vzpostavijo le tam, kjer je to nujno.

Zbornica tudi nasprotuje enotnemu plačilu za trajno travinje in podpira plačilo glede na obremenitev GVŽ na hektar. Zato naj bodo plačila v sklopu intervencije Ekološko kmetovanje na trajnem travinju razvrščena v dva razreda,

in sicer obremenitev od 0,3 do vključno 0,5 GVŽ na hektar s plačilom 104 evre na hektar ter obremenitev nad 0,5 GVŽ na hektar s plačilom 237 evrov na hektar.

Ključne spremembe po zasluzi zbornice

KGZS je v postopku usklajevanja strateškega načrta s strokovno podkovanimi predstniki in zahtevami uspela doseči kar nekaj sprememb in

dopolnitev, ki jih opisujemo v nadaljevanju. Bolj podroben pregled pripomb in predlogov po posameznih stebrih si lahko ogledate na spletni strani KGZS.

1. Pridobitev dodatnih finančnih sredstev iz nacionalnega proračuna za del SN, namenjenega razvoju podeželja, ki omogoča sofinanciranje s strani RS.
2. Več skupnih sredstev prek neposrednih plačil, in sicer za osnovne dohodkovne podpore za trajnostnost, za vezano dohodkovno podporo, za prerazporeditveno dohodkovno podporo in dopolnilno dohodkovno podporo za mlade kmete.
3. Zaradi povečanega nacionalnega dela financiranja bodo vsi kmetje pridobili na plačilih iz neposrednih plačil, hkrati pa tudi na plačilih za intervencije iz programa razvoja podeželja glede na možnosti podajanja zahtevkov (OMD, investicije ...).
4. Odprava anomalij preteklih obdobji zaradi ukinitve plačilnih pravic, pričakuje se prerazporeditev sredstev na ravni kmetij.
5. Dopolnilna prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost bo namenjena vsem kmetijskim gospodarstvom do velikosti 8,2 hektarja.
6. Pri shemah za podnebje, okolje in dobrobit živali (SOPO) je dodanih več možnih podintervencij za različne potrebe kmetij.
7. Zaradi predhodne dvakratne prevetritve situacije kmetij v težavah je jasnejša določitev sektorjev, ki temelji na izračunih.
8. Pogoji za proizvodno vezana plačila so bili temeljito posodobljeni glede na prvotni predlog, plačila bodo dostopna širšemu krogu upravičencev, uvedena bo diferenciacija nekaterih plačil (npr IK).
9. Za omejevanje in postopno zniževanje plačil je dosežen dogovor, ki spreminja dosedanja pravila omejevanja in degresije ter razmerja med malimi in največjimi kmetijami izboljšuje v prid manjšim.
10. Definicija aktivnega kmeta je postala bolj natančna.
11. Pravila pogojenosti po obravnavi okoljskega poročila so postala milejša
12. Ponovna uvedba intervencij integrirane pridelave: Integrirana pridelava poljščin; Integrirana pridelava zelenjave; Integrirana pridelava hmelja; Integrirana pridelava sadja in oljk; Integrirana pridelava grozdja.
13. Širok nabor KOPOP ukrepov bo omogočil kmetom vključitev iz različnih kmetijskih sektorjev.
14. Dodane so vsebine in izboljšano besedilo pri podintervencijah Dobrobit živali.
15. Dodane so vsebine in izboljšano besedilo pri podintervencijah Sektorskih pomoči.
16. OMD plačila se v celoti prenavljajo. Dodana so sredstva na tej intervenciji v višini 20 milijonov evrov
17. Investicijski del se je bistveno okrepil zaradi dodanih nacionalnih sredstev. Stopnja podpore več investicijskih intervencij znižana na 30 odstotkov.
18. Umaknjena je shema Vavčersko svetovanje.
19. Bistveno je izboljšana shema Medgeneracijski prenos znanja.
20. Izboljšana je intervencija Mladi prevzemniki.

»ANTON JAGODIC IN ROBERT PEKLAJ, KGZS

Proti dodatni obdavčitvi kmetov

KGZS nasprotuje dodatni obdavčitvi plačil OMD, ki jo prinaša predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o dohodnini (ZDoh-2).

Najbolj bo obdavčenje OMD plačil obremenilo srednje in manjše kmetije, dodatna obdavčitev pa bo vplivala tudi na socialni položaj kmetov. KGZS zahteva, da plačila OMD ostanejo izvzeta iz obdavčitve, zato je na 26. člen ZDoh-2 vložila amandma.

Območja z omejenimi dejavniki za kmetijsko pridelavo

Območja z omejenimi dejavniki za kmetijsko pridelavo (OMD) so območja, ki imajo težje pridelovalne razmere in zato višje stroške pridelave. Subvencije za OMD doslej niso bile obdavčene, ker predstavljajo zgolj nadomestilo za višje stroške in izpad prihodkov zaradi zahtevnejših tehnologij.

OMD plačila niso dohodkovna plačila, ampak pomenijo zgolj delno pokrivanje dodatnih stroškov, ki jih prinaša kmetovanje na teh, za obdelovanje zahtevnih območjih. Kmetovanje na OMD območjih je tudi v širšem družbenem interesu, saj se s tem ohranja krajina in poseljenost teh območji. V OMD plačila je vključenih 73,5 odstotka kmetijskih zemljišč, ki so v zbirnih vlogah. To pomeni, da se problematika obdavčitve nanaša na 46.661 kmetij (od 55.766).

Janez Beja, hribovski kmet in predsednik odbora za OMD pri MKGP, je povedal: »V letošnjem letu smo prvi šok doživeli z obdavčitvijo KD-ja v gozdovih, kjer imamo v povprečju za 260 odstotkov večji KD, seveda s sušo, ki se še toliko bolj pozna na teh hribovitih predelih, kjer je zemlje mogoče za prst ali dva. Nazadnje, ko se približujemo koncu leta, pričakujemo še obdavčitev tistih nekaj evrov, ki jih dobimo za OMD območja.«

KGZS nasprotuje novemu predlogu obdavčitve OMD plačil

Po novem predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o dohodnini bi bila plačila za OMD ob-

davčena 50-odstotno. V obdavčitev naj bi bila zajeta polovica izplačanih OMD sredstev, kar letno pomeni 24 milijonov evrov. »Nikakor se ne moremo strinjati, da naj bi bilo v prihodnje predmet obdavčitve 50 odstotkov izplačila za omejene dejavnike, kajti nič se ni spremenilo, da bi bilo to upravičeno,« je povedal **predsednik KGZS Roman Žveglič.**

Najbolj bo obdavčenje OMD izplačil obremenilo srednje in manjše kmetije, ki imajo premajhen donos in morajo za ohranitev kmetijske dejavnosti vlagati svojo

Davčne spremembe poslabšujejo položaj nosilcev dopolnilnih dejavnosti

Predlog spremembe ZDoh-2 poslabšuje davčni položaj nosilcev dopolnilnih dejavnosti. Predlog namreč znižuje višino priznanih normiranih odhodkov z 80 odstotkov na 40 odstotkov. Za vse nosilce dopolnilnih dejavnosti se po predlogu predvideva, da jim bodo normirani odhodki priznani zgolj v višini 40 odstotkov. To pomeni, da se jim bodo v davčno osnovo za dohodnino všteli vsi prihodki nad 20.000 evrov. Trenutna ureditev pa določa, da se jim všttevajo v davčno osnovo prihodki nad 40.000 evrov.

Nosilci dopolnilnih dejavnosti bodo torej deležni bistveno slabše davčne obravnave. Poleg tega pa bodo višji dohodki vplivali na določitev zavarovalne osnove v primeru kmečkih zavarovancev kot tudi na višino socialnih transferov. Obetajo se jim višji prispevki za socialno varnost in nižje pravice iz javnih sredstev (nižji otroški dodatki, izguba štipendije, višje plačilo vrtca, izguba subvencionirane malice in kosila ipd.)

Sprememba zakona je nujna

Kljub dejstvu, da imajo pripombe na predlog sprememb Zakona o dohodnini, želijo na KGZS poudariti, da je sama sprememba zakona nujna. Zaradi novega programskega obdobja (Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027) je namreč potrebna uskladitev določb glede davčnih oprostitvev in določitev novih intervencij ter opredelitev pravnih podlag, ki določajo ukrepe Skupne kmetijske politike. V nasprotnem primeru se lahko zgodi, da bodo vsa izplačila iz ukrepov Skupne kmetijske politike v celoti obdavčljiva.

»ALEKSANDRA TRUPEJ IN JANJA VIRANT, KGZS

plačo, ki jo zaslužijo v drugih panogah. Petdesetodstotna vključitev OMD izplačil bo vplivala tudi na socialni položaj kmetov. Višja davčna osnova lahko pomeni nižji otroški dodatek, izgubo pravice do štipendije, višje plačilo vrtca, izgubo socialnih pomoči.

KGZS dodatni obdavčitvi kmetov ostro nasprotuje in zahteva, da plačila OMD ostanejo izvzeta iz obdavčitve, zato so na 26. člen ZDoh-2 vložili amandma. »Mi smo parlamentarnim strankam in tudi vladajoči koaliciji poslali amandma, da je to nesporeljivo, kajti ta sredstva pomenijo samo del tistega, kar kmetom pripada zaradi težjih pridelovalnih pogojev,« je še dodal **predsednik Žveglič.**

CREINA d. d. ☎ 051 360 097 🌐 www.creina.com
 📧 info@creina.si

Slovenske cisterne za gnojevko od 2200 do 25000 litrov.

Rešitve za gnojenje, prevoz vode, zalivanje, namakanje

O vsem se pogovoriti, skupaj skleniti in storiti

Tradicionalno srečanje kmetov na Ponikvi in Slomu, devetnajsto po vrsti, se je po dveh letih spet odvijalo tako s sveto mašo v cerkvi svetega Martina na Ponikvi kot s slavno akademijo na Slomu.

V organizaciji Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS), župnije Ponikva in občine Šentjur pri Celju in ob pomoči številnih prostovoljcev je 9. oktobra na Ponikvi potekalo 19. vseslovensko srečanje pri zavetniku kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva – blaženemu Antonu Martinu Slomšku.

Srečanje se je začelo s sveto mašo v cerkvi svetega Martina na Ponikvi, ki jo je daroval celovški škof msgr. **Jože Marketz**. V pridigi je izpostavil pomen vere kot načina življenja, ki je ključnega pomena v našem vsakdanjiku. Pri tem ne gre le za vero v Boga, gre za vero vase, vero v kreposti in ljubezen. Vero je povezal s hvaležnostjo ter poudaril, da so kmetje po naravi globoko povezani s stvarstvom in solidarnostjo. Ne zgolj kot ideja, pomembno je praktično sodelovanje in druženje ob kmečkih opravilih, ki v današnjem času vse bolj izginjajo. In še, da je hvaležnost pogosto razumljena kot dolžnost, ter ob tem dejal, da Bogu ni treba vračati in je hvaležnost dobro dojemati kot živ studenec prijateljstva. V svojem nagovoru je opozoril na ljudi, ki še posebej potrebujejo našo pomoč in solidarnost. »Drugačnega človeka hitro premaknemo iz naše skupnosti, a božje obličje se zrcali na vsakem človeku. Bog ljubi vsakega, ga posluša, ko prosi za pomoč. Vsak človek je enako drugačen, vsi smo bratje in sestre. Živimo v kriznih časih, prosimo za dar vere, delimo vero z drugimi, bodimo hvaležni za dar stvarstva,« je povedal Marketz in zaključil, da so hvaležni ljudje srečnejši, ker se čutijo obdarjene.

Evangelikiški duhovnik **Primož Kumin** se je v nagovoru dotaknil pomena povezo-

vanja. »Povezovanje je pogosto spregledan ključ do uspeha. Na sočloveka gledamo kot na konkurenta, ne pa kot na prijatelja. Taka drža je lahko tudi posledica odsotnosti pogovora. Po Slomšku mora pogovoru slediti dejanje, ki da sad, predpogoj za to pa je poslušanje. K vsaki pravi setvi in žetvi sodijo ljubezen, razumevanje in mir, pa tudi imeti čas za druge in zase. Kakor bomo sejali, tako bomo želi, a polne kašče in prazne duše nas ne bodo osrečile,« je povzel evangeliški duhovnik.

Sveto mašo so vsebinsko obogatili številni sodelujoči. Simbolno močno je bilo prinašanje darov, kjer so se kmetje z vseh koncev Slovenije zahvalili za dobro letino, še posebej pa so prinašanje darov polepsale vinska, mlečna in medena kraljica ter hmeljeva princesa. S petjem pa jo je naredil še posebej svečano pevski zbor Lira iz Kamnika.

Posebej so nagovorile ob koncu maše ob podelitvi blagoslova besede škofa Marketza: »Kadar sem pri maši, kjer so pretežno kmečki ljudje, me pretrese, ko med podelitvijo obhajila vidim te roke, ki ga sprejmejo. V njih je zarisano delo celega leta, celega življenja in so neverjetno lepe.«

Kmetice in kmetje ste srce, duša in roké slovenskega podeželja

Na akademiji je ob začetku zbrane pozdravil župan občine Šentjur **Marko Diaci**, potem pa je besedo povzel predsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije **Roman Žveglič**, ki je poudaril: »Biti kmet ni poklic, ampak je način življenja, ki ima svoje poslanstvo – pridelati zdravo hrano z etično držo do okolja, rastlin in živali. V današnjih časih, ko kme-

Sveto mašo je daroval celovški škof msgr. Jože Marketz.

Kmetice in kmetje iz vse Slovenije so napolnili cerkev svetega Martina na Ponikvi.

Prinašanje darov.

Nagovor predsednika KGZS Romana Žvegliča.

tovanje omejujejo podnebne spremembe in druge družbene omejitve, je ohranjati to poslanstvo zelo težko. Zato je želja po obilni letini, zdravi živi-

venski družbi premalo hvaležnosti, premalo je tudi medsebojne pomoči. Zato naj zaključim z mislijo Antona Martina Slomška: 'Ni v naši moči prešteti liste v knjigi življenja. To pa je v naši moči, da vsako stran popišemo z dobrimi deli'.

Predsednik Republike Slovenije **Borut Pahor**, ki se je srečanja udeležil že tretjič, je zbranim kmeticam in kmetom povedal: »Slovensko podeželje je zelo lepo, še lepše urejeno. Zahvala za to gre najprej in predvsem vam, vašemu delu. Tako ni bilo od nekdaj in tudi danes ni povsod po svetu tako. Pri nas pa je. Za to gredo za sluge vam, spoštovane kmetice in kmetje, ki ste srce, duša in roké slovenskega podeželja.

Čas, ki prihaja, ne bo običajen čas in težave ne bodo običajne. Potrebno se bo veliko pogovarjati, upoštevati kmečke žene, podeželsko mladino, kmečki sindikat in zadružno zvezo, strokovnjake in znan-

stvenike ter Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije. Kajti prihodnost podeželja, Slovenije, slovenstva, Evrope in sveta je naš skupni projekt.«

Nebesa pod Triglavom

Duha optimizma, zanaša in ponosa je udeležencem vdahnil dramski igralec in pesnik **Tone Kuntner**. Najprej z doživeto recitacijo Zdravljice, pa z interpretacijo odlomka Cankarjevega dela Kurent 'Nebesa pod Triglavom', potem pa še z recitacijo lastne pesmi 'Košček nebes pod Triglavom'. Kulturni program so oboga-

tili **pevski zbor Lira, Ljudski pevci iz Vitanja**, ljudska pesnica **Ivanka Uduč** iz Planine pri Sevnici in harmonikaš **Denis Gašparič** iz Šolskega centra Šentjur, pretanjeno pa ga je vodila moderatorka **Maja Morela**.

Za dober tek pred pogostitvijo z golažem in drugimi dobrotami, ki so jih pripravile kmečke žene iz okoliških društev, je z napitnico poskrbela vinska kraljica Slovenije **Ana Protner** iz Malečnika pri Mariboru.

»MARJAN PAPEŽ IN TATJANA VRBOŠEK, KGZS

»FOTO: ŽARE MODLIČ

Pesnik in igralec Tone Kuntner:
»Nazadnje še prijatli ...»

ni in boljših časih za kmetovalce vedno prisotna.

Narava, zdravje, življenje, delo, pravičnost, tradicija, skrb za sočloveka, narodna zavest ..., to je le nekaj vrednot, ki so v kmetijstvu globoko zasidrane in imajo v slovenski družbi pomembno vlogo. Za te in še mnoge druge vrednote, ki jih živi slovenski kmet, je v slo-

Po uradnem delu se je predsednik države v sproščenem vzdušju družil z udeleženci srečanja.

Srečanje organizirajo in finančno podpirajo:

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Občina Šentjur, Župnija Ponikva, Zadružna zveza Slovenije, Prostovoljno gasilsko društvo Ponikva, Šolski center Šentjur, Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje, Kmetijska založba, d. o. o., Društvo vinogradnikov Šentjur, Društva kmečkih žena z območja KGZS – Zavoda Celje, Slom, d. o. o., Meja, d. o. o., in številni neimenovani prostovoljci.

Suša pustošila tudi v ribogojstvu

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije je opozorila na zelo kritično stanje v ribogojstvu.

Predsednik KGZS Roman Žvegljič je konec avgusta na novinarski konferenci, ki je bila v ribogojnici Vodomec v Zalogu pri Cerkljah, opozoril, da je letošnja suša povzročila visoko gospodarsko škodo tudi ribogojcem. »Škoda je velika, pojavlja se pri vseh ribogojcih po Sloveniji, pri nekaterih bolj, pri nekaterih manj, so pa letos imeli velike stroške s tem, da so prečrpavali vodo, ji dodajali tekoči kisik in s tem posku-

šali ohraniti stalež ribe, da ni prišlo do pogina, dokler je bil pretok vode. Potem, ko je še ta usahnil, je bilo proizvodnje konec,« je poudaril Žvegljič.

Miha Štular, tajnik strokovnega odbora za akvakulturo in morsko ribištvo pri KGZS, je nanizal nekaj težav, s katerimi se ubadajo ribogojci. »Od marca je pri mladiceh poginilo približno 20.000 kilogramov rib, kar pri odrasli ribi predstavlja vsaj 100.000 kg rib konzumne velikosti. Vrednost škode je ocenjena na približno 200.000 evrov. Pri konzumnih ribah je poginilo za 40.000 kilogramov rib, njihova vrednost pa je ocenjena na približno 200.000 evrov,« je dejal Štular. Pri tem pa je opozoril, da bo še večja škoda prihodnje leto, ko ribogojci ne bodo imeli zadosti mladice za zapolnitev gojitvenih zmogljivosti in bo posledično velik izpad pri-

Kmet ni kriv za dvig cen

Na KGZS menimo, da spletni primerjalnik cen osnovnih živil ne bo prinesel zelenih rezultatov, saj vsebuje končno maloprodajno ceno izdelkov in živil. KGZS se zavzema za to, da bi bilo na embalaži živila jasno razvidno, kolikšen prihodek od cene imajo posamezni deležniki v verigi.

Spletna stran, ki potrošnikom ponuja primerjavo cen osnovnih živil, po mnenju KGZS ni zadosten ukrep za omejitev druginje, saj izpušča informacijo o tem, kolikšen del pogače dobijo posamezni deležniki v prehranski verigi. Kmet je namreč v tej verigi najšibkejši člen. »Kmet je v verigi prvi, zadnji je potrošnik. Zadnji po navadi vse to plača, prvi pa vse to potrpi in prenese na svojem hrbtu,« je povedal predsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije Roman Žvegljič.

KGZS zato meni, da bi bilo treba primerjavo cen dopolniti z jasno razvidno primerjavo, koliko kdo dobi v verigi preskrbe s hrano, torej razrez dobička med kmeti, živilsko industrijo in trgovci. Žvegljič je dejal, da naj se »na embalažo napiše: davek toliko, kmet toliko, živilskopredelovalna industrija toliko, lahko v odstotkih, lahko v vsoti,« ob tem pa je še enkrat spomnil, da kmetje niso krivi za dvig cen. Odkupne cene so se sicer zvišale, vendar ne toliko, da bi pokrile stroške dviga vhodnih surovin.

Potrošnik se mora zavedati, da je kmet v verigi preskrbe s hrano najšibkejši člen, in da bomo brez njega postali odvisni od uvoženih živil. Vsem skupaj pa je v interesu, da prebivalci Slovenije kupujejo lokalno pridelano hrano in s tem pripomorejo k ohranitvi slovenskega kmetijstva.

ČAS JE ZA SADOVE IN PLODOVE VAŠEGA DELA.

Pridružite se novi sezoni Lidlove Lojtr'ce domačih s svojimi odličnimi pridelki!

LIDL LOJTR'CA DOMAČIH SEZONA SADIJA IN ZELENJAVE

15 let

LIDL

Preprosto več za vas

PRIJAVE ZBIRAMO DO 18. 11. NA WWW.LIDL.SI.

Lidl Slovenija d.o.o. k.d.
www.lidl.si

hodka iz ribogojke dejavnosti.

Da nimajo ribogojci težav le zaradi suše, pa je opozoril lastnik ribogojnice Vodomec Janez Vidmar: »Zvišali so se nam tudi vhodni stroški. Krma se je v primerjavi z lanskim letom podražila za 20 do 25, elektrika in tekoči kisik za 30 do 60, embalaža za ribe pa kar za 70 odstotkov.« Veliko težav jim povzročajo tudi vse višje cene energentov.

Na drugi strani pa ribogojci ob vseh teh težavah niso upravičeni do ugodnih posojil za nakup krme in ureditev poslovanja. Nekateri so zato prisiljeni začeti odpuščati svoje zaposlene. Tistim, ki so prejeli sredstva ESPR za investicije v ribogojstvo in predelavo rib, grozi vračilo sredstev v primeru nedoseganja kazalnikov rezultatov. Posledice bodo čutili tudi potrošniki, saj bo nakup domače, sveže očiščene ribe okrnjen.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije je vložila amandma na predlog Zakona

o pomoči gospodarstvu, s katerim predlaga, da bi ribogojci bili med upravičenci za finančno pomoč v okviru gospodarstva. Tu se namreč porabi veliko električne energije, saj ribogojstvo zahteva prečrpavanje vode, vzdrževanje pretoka vode ter vzdrževanje temperature vode in zadostne količine kisika. Predsednik KGZS Roman Žvegljič je dejal: »Za kmetijstvo se pripravljajo pomoč, ki gre po hektarjih in po površinah, tukaj pa seveda tega ni. Zato je naša naloga, da opozorimo ministrstvo in vlado na težave, ki se dogajajo na tem področju.« S predlaganim amandmajem KGZS med upravičence vključuje rejo perutnine, kunčerejo ter pridelavo v rastlinjakih. Hlevi za rejo perutnine in rejo kuncev so veliki porabniki električne energije, saj je treba hleve prezračevati, dodatno osvetljevati in dogrevati.

»ALEKSANDRA TRUPEJ, KGZS

Za opravljeno delo pošteno plačilo!

Na sejmu AGRA je v torek, 25. avgusta, potekalo tradicionalno srečanje KGZS.

Goste so nagovorili predstnik uprave Pomurskega sejma Janez Erjavec, vinska kraljica Slovenije Ana Protner, kmetijska ministrica Irena Šinko in predsednik KGZS Roman Žveglič, za sproščeni zaključek srečanja pa je poskrbel Andrej Šifrer z nekaterimi svojimi zimzelenimi skladbami.

Če k preizkušnjam, ki nam jih daje narava, dodamo še napovedane administrativne okoljske omejitve pri kmetovanju, kot je omejitev rabe gnojil in sredstev za varstvo rastlin, vidimo, da nas čaka še veliko izzivov. Kako v danih razmerah, ob novih in novih omejitvah, še zmeraj pridelati zadosti

V nagovoru zbranim je predsednik KGZS Roman Žveglič povedal: »Skupna kmetijska politika, ki je zaživela pred šestimi desetletji, je sledila dvema ciljema: zagotavljanje hrane po zmernih cenah in primeren življenjski standard kmetov. Desetletja je tema ciljeva uspešno sledila, danes pa nismo več prepričani v uspeh.

Jasno je, da je v teh težkih razmerah težko »ostati nad vodo«, zato se na tem mestu zahvaljujem Vladi Republike Slovenije, da je prisluhnila kmečkim stanovskim organizacijam z zbornico na čelu in sprejela nekaj ukrepov za blažitev izjemno težkega položaja v kmetijstvu.

kakovostne in varne hrane po zmernih cenah za potrošnike in pri tem ohranjati rodovitno zemljo ter okolje zanamcem?

Z več uporabnega znanja Z novimi tehnologijami in znanji, z boljšim sodelovanjem med znanostjo in prakso, med fakultetami, inštituti in strokovnimi službami, kjer je najmočnejši vezni člen javna služba kmetijskega svetovanja pri Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije. Sodelovanje z javno službo, ki v povezavi s strokovnimi odbori in drugimi voljenimi organi zbornice in kmeti tvori stabilno celoto.

Seveda se kmetje še kako zavedamo, da je pomembno

S kmetije za Vas

KGZS je v sodelovanju s tednikom Kmečki glas in spletnim portalom Agrobiznis, ki deluje v okviru časnika Finance, na Agri razglasila rezultate akcije S kmetije za Vas, v kateri je letos sodelovalo devet kmetij.

Kmetija Gašparič iz Podgorcev pri Ormožu je bila najboljša v kategoriji pridelava/predelava, v kategoriji turizem/storitve pa je bila najboljša turistična kmetija Tomše iz Globočic pri Krški vasi.

ohranjanje okolja. In vzdrževanje kulturne krajine. A tudi in predvsem pridelava hrane! Kmetje se zavedamo svojega poslanstva, to je, da pridelujemo zdravo in neoporečno hrano, od družbe pa pričakujemo, da nam za opravljeno delo prizna pošteno plačilo!«

V nadaljevanju je zbrane nagovorila še ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Irena Šinko, ki je poudarila pomen zbornice, saj ima najbolj neposredne informa-

cije o trenutnem stanju kmetijstva in podeželja. Dodala je, da je KGZS pomembna predvsem zaradi izvajanja javnih služb kmetijskega svetovanja, ki omogočajo prenos različnih znanj in strokovnih praks do kmetovalcev. »Zavedamo se, da morajo znanje, kreativnost, inovativnost, podjetništvo in povezovanje postati gonilo napredka slovenske pridelave in predelave hrane ter podeželskega prostora.«

HLEVSKE GUME

K KRAIBURG

za vezano in prosto rejo
BELMONDO gume za konje

PF ProFarm
KOŠENINA D.O.O.

080 73 74

WWW.PROFARM.SI

Dan govedorejcev na Agri

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije je v sodelovanju s soorganizatorji na sejmu Agra izvedla tudi ocenjevanje plemenskih živali. Najlepša čistopasemska plemenska telica lisaste pasme prihaja iz hleva kmetije Lemež iz Maribora, med črno-belimi je bila zmagovalka iz hleva kmetije Svetlin iz Kamnika, pri čistopasemskih rjavih pa je bila najlepša telica s kmetije Petkovšek iz Hotedršice. Posebej so ocenili tudi plemenske telice lisaste pasme iz Avstrije.

Ocenjevali so plemenske telice lisaste, črno-bele in rjave pasme. Predstavili so tudi avtohtoni pasmi: krasno cikaste pasme s kmetije Vrvanek z Otiškega vrha pri Dravogradu in vola istrskega goveda – boškarina s kmetije Kocjančič iz Trušk pri Marezigah.

Kako se lotiti prevzema kmetije

Kaj svetovati prenosniku pred prenosom kmetije na mladega kmeta in kam po bolj poglobljeno svetovanje?

Na večino vaših dilem boste lahko dobili odgovore v okviru brezplačnega individualnega svetovanja, ki ga bo KGZS izvajala skupaj s KGZS – Zavodom Celje na podlagi javnega naročila z naslovom Izvedba individualnih svetovanj na področju gospodarske učinkovitosti in izboljšanja odpornosti kmetij. Takšna svetovanja vam bodo na voljo vse do septembra 2024. Javno naročila zajema več področij. Za področje mladih prevzemnikov in prenosnikov bo poskrbela Polona Starc. Po poklicu je univerzitetna diplomirana pravnica, ki se z mladimi prevzemniki ukvarja že od leta 2007.

Izročilna pogodba in druge možnosti

Morda ste že slišali kaj o izročilni pogodbi pri znanjih in možnostih, kako lahko starši z eno pogodbo razdelijo premoženje med vse svoje otroke. Pa tudi o možnosti dogovora glede preužit-

kov, ki si jih lahko prenosnik izgovori zase in še za svojega zakonca ali druge družinske člane. Ta pogodba je zagotovo najbolj priljubljena, saj je kot nalašč namenjena prenosu lastninske pravice na kmetiji s staršev na potomce. Ista pogodba lahko pride v poštev tudi za stare starše in vnuke. Poseben predpis določa, da to pogodbo sestavi notar in uredi vpis lastninske pravice na novega lastnika v zemljiški knjigi. Priporočljivo je, da se že pred obiskom notarja temeljito pozanimate, kaj vse se lahko uredi s to pogodbo in kdo so tiste osebe, ki se morajo podpisati na pogodbo. Seveda je pred tem potreben temeljit in odkrit družinski posvet. Ljudje smo različni: nekaterim pomeni imeti v lasti nepremičnino vse, drugim pa čisto nič. Eni si želijo svojega dednega deleža še pred smrtjo staršev, drugi pa se zavedajo, da je prevzem kmetije vse prej kot enostavna zadeva.

V obdobju 2023–2027 bo lahko pridobil nepovratna sredstva za lastniški prevzem kmetije ne le mladi kmet, temveč tudi prenosnik za prenos znanja na mladega kmeta. V obeh primerih bodo za ta sredstva določene obveznosti in obdobje trajanja le-teh.

Svetovanje

Pravna pomoč
070 444 203, 070 444 205

Psihoterapevtska podpora
070 444 202

Svetovanje prenosniku/prevzemniku kmetije
070 444 254

Gospodarska učinkovitost in zaposlovanje na kmetiji
070 444 226

Socialna varnost
070 444 225

*Individualna svetovanja na področju gospodarske učinkovitosti in izboljšanja odpornosti kmetij: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije izvaja z namenom rudi kmetijem celostno podporo. Javna sredstva za njihovo izvedbo so pridobljena v sklopu javnega naročila, ukrep M02 svetovanje, podukrep M2.1: Podpora za pomoč pri uporabi storitev svetovanja. Naročnik je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS.

Preužitek in nujni dediči

Kaj pa v primeru, če se kateri od potomcev ne strinja s tem, kar so mu starši namenili oziroma so zadolžili prevzemnika kmetije, da mu izplača

delež v denarju ali v obliki posekanega lesa? Obstaja rešitev v obliki pogodbe o preužitku ali celo kupoprodajne pogodbe. Naš pravni sistem je naraven tako, da kadar prenosnik neodplačno razpolaga s svojim

KMETIJSKI ZAVOD BRIC

Allflex

ŠOLA PSOV ZA ZGANJANJE OVC

Kmetijski zavod Bric, Soča
T: +386 (0) 31 454 544
neza@bric.si
www.bric.si

UŠESNE ZNAMKE

SIŠ+
SIŠ

FLEKSIBILNA PLASTIKA
KOVINSKA KONICA
UNIVERZALNE KLEŠČE ZA VSTAVLJANJE UŠESNIH ZNAMK
ODLIČNO VRTENJE

PAKIRANJE 10 kom

45 45 45 45 45 45 45 45 45 45

premoženjem, mora upoštevati svoje nujne dediče. Kdo pa so ti? To so biološki in posvojeni otroci, zakonec in zunajzakonski partner/partner v registrirani istospolni zvezi ter osebe, za katere je prenosnik dolžan skrbeti na podlagi odločbe pristojnega organa. Kaj pa je pogodba o preužitku? Gre za dogovor med dvema polnoletnima osebam, ki sta sposobni sklepati pogodbe in razumeta njihov pomen, da lastnik prenese svoje premoženje na preživljavca v zameno za dosmrtno oskrbo. Ker je to zelo resen pravni posel, mora biti opravljen pri notarju.

Posebni postopki pri kupoprodajni pogodbi

Omenjena je bila še kupoprodajna pogodba. Pri kmetijskih zemljiščih moramo upoštevati poseben postopek, ki ga ureja zakon o kmetijskih zemljiščih. Nakup kmetijskih zemljišč je možen le s predhodno objavo prodaje le-teh na oglasnih deskah upravnih enot in državnem portalu E-uprava. Potencialni kupec poda pisno izjavo o sprejemu ponudbe na upravno enoto. Lahko jo vloži osebno ali pa pošlje s priporočeno pošiljko. Ko prodajalec izbere kupca, pri čemer je treba spoštovati predpisani prednostni vrstni predkupnih upravičencev, se nadaljuje postopek z vlogo za odobritev pravnega posla, torej kupoprodajne pogodbe. Če so spoštovana vsa določila prej omenjenega zakona, upravna enota izda odločbo, s katero odobri pravni posel. Nato lahko sledi vpis lastniške pravice na kupca v zemljiško knjigo.

Darilna pogodba je tudi lahko pravni naslov za pridobitev lastniške pravice na kmetiji. Vendar je tukaj potrebno spoštovati omejitve iz predpisa, ki ureja kmetijska zemljišča, nanašajo pa se na sorodstveno razmerje ali status mladega prevzemnika. Nenazadnje pa mora darovalec upoštevati še nujne dediče.

In če se premislimo

Včasih se zgodi, da se naši načrti ne izidejo. Morda postanejo odnosi nevdružni, pride bolezen, ločitev, smrt, finančne krize ipd. Kako je takrat s prej omenjenimi pogodbami? Nič ni večno, zato predpisi predvidevajo tudi možnost razveze pogodbe med pogodbenimi strankami. Ne kar tako, ampak takrat, ko nastopijo razlogi, zaradi katerih je to mogoče storiti.

Naj zaključimo kratko predstavitev področja svetovanja z mislijo, da je treba tako pomembnemu koraku posvetiti zelo veliko pogovorov znotraj družine. Ključno pa je, da imate čim več informacij, da se lažje odločite, kako urediti prenos kmetije.

» POLONA STARC, KGZS – ZAVOD CELJE

Kongresni center Brdo pri Kranju že tretjič gostil Festival slovenskih sirov

»Festival sirov potrjuje pomen kmečkih sirarjev, ki ustvarjajo odmevne in navdihujoče zgodbe,« je med drugim povedal direktor Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije **Janez Pirc** na odprtju letošnjega tretjega Festivala slovenskih sirov. Obiskovalci dogodka so se v prelepem okolju Kongresnega centra Brdo pri Kranju v začetku oktobra družili s slovenskimi in tujimi sirarji ter okušali devetdeset sirov tridesetih sirarjev in številne evropske sire. V sklopu festivala je potekalo poučno predavanje francoskega zorilca sirov **Maxa Schmidhauserja**.

»Dopolnilne dejavnosti povezujejo tradicionalna znanja s sodobnostjo in pripomorejo k ohranjanju ter razvoju podeželja,« je poudaril direktor zbornice in izpostavil vlogo kmetijske svetovalne službe ter terenskih kmetijskih svetovalcev in svetovalcev, ki s svojim delom pomembno prispevajo k dvigovanju kakovosti izdelkov ter storitev naših kmetij.

»Prav kmečki sirarji so bili med prvimi, ki so

se zavedali, da brez povezovanja in prenosa znanja ne bo uspehov. Brez zagnanosti tistih, ki so orali ledino, ki so iskali in dobili ustrezna znanja tako doma kot v tujini, ki so žrtvovali svoj prosti čas, danes ne bi imeli že tretjega festivala sirov. Siroi so primer kmečkega izdelka z dodano vrednostjo, v Sloveniji pa Združenje kmečkih sirarjev vzor in dokaz, kako uspešni smo lahko povezani, če sta volja in znanje prava.«

Festival, ki so ga poleg ljubiteljev sira obiskali številni tuji gostje, gostinci, kuharski mojstri in trgovci, je finančno podprla tudi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije. Organiziralo ga je Združenje kmečkih sirarjev Slovenije kot nadaljevanje aktivnosti ob Mednarodni konferenci in letni skupščini Evropske mreže kmečkih in obrtnih sirarjev (*Farmhouse and Artisan Cheese and Dairy Producers European Network – FACE*), ki je potekala v Bohinju.

Tatjana Vrbošek

SATLER
NARAVA NAS POVEZUJE

MID – 5% POPUSTA

Ne podcenjujmo zahtevnosti in nevarnosti dela v gozdu!

Ker se bližata jesen in zima, je treba biti pri izvajanju gozdnih del zelo previden, še posebej v poškodovanih gozdovih.

Delo v gozdu je eno najtežjih in najnevarnejših opravil. Uvedba motorne žage in traktorja je v šestdesetih letih prejšnjega stoletja fizične obremenitve ročnega dela sicer zmanjšala, vendar gozdarstvo ostaja ena najbolj tveganih dejavnosti oziroma poklicev. Z uvedbo sodobne tehnologije strojne sečnje je postalo delo še varnejše, vendar pa je v Sloveniji zaradi okoljskih razmer zagotovo ne bo mogoče povsod uporabljati in bosta še dolgo prevladovala klasična sečnja z motorno žago in spravilo lesa s traktorjem.

delo v gozdovih, poškodovanih po naravnih ujmah, še nevarnejše od dela v normalnih razmerah. Ob vseh pričujočih spremembah in naglemu tempu dela se ne sme zgoditi, da bi pozabili na varnost pri delu v gozdu. Vsaka poškodba, kaj šele človeško življenje, ki je izgubljeno v gozdu, pomeni nepopravljivo škodo – tako za posameznika, družino, lokalno okolje kot za gozdove, ki potrebujejo aktivne lastnike gozdov, ki jih bodo popeljali v novo obdobje. Gozd ne pozna šale in hitro pobere davek, tudi v najbolj kruti obliki.

mo zajeti in torej podatki niso popolni, so dobra informacija o tem, pri katerih opravilih se nesreče pripetijo, kako resne so poškodbe in kaj je vzrok tem nesrečam. Evidenco ne-zgod od leta 2002 vodi ZGS v računalniški aplikaciji.

V zadnjih petnajstih letih je v Sloveniji v gozdu umrlo najmanj 169 ljudi, ki niso bili profesionalni delavci, torej v povprečju 11,3 človeka na leto. Letos je pri delu v zasebnih gozdovih umrlo že 11 ljudi, najmanj 23 je bilo poškodovanih. Ti podatki dokazujejo, da opozorila o varnem delu v gozdu nikdar niso odveč.

Podrobnejša analiza ne-zgod pokaže, da se je po pričakovanih največ ne-zgod pripetilo pri sečnji (okoli 60 odstotkov), sledi traktorsko spravilo (okoli 30 odstotkov) in v manjši meri druga opravila (izdelava drv, ročno spravilo idr.) Ponesrečenci so pretežno lastniki gozdov (nekmetje), najpogosteje stari med 40 in 60 let, največ smrtnih ne-zgod je v starostni skupini od 60 do 69 let. Močno presenečata najnižja in najvišja starostna meja udeležencev nesreč, ki pričata o tem, da se nekateri lastniki gozdov ne zavedajo nevarnosti in zahtevnosti gozdarskih del (najstarejši evidentirani poškodovanec je bil star več kot 90 let, najmlajši pa manj kot 5 let).

Najbolj kritična meseca po številu ne-zgod sta marec in september. Kar četrtina ne-zgod se pripeti v soboto, nato sledijo ponedeljek, torek in petek. Najpogosteje se ne-zgode zgodijo med 10. in 11. uro ter med 15. in 16. uro, kar potrjuje dejstvo, da je večja verjetnost za ne-zgodo takrat, ko smo utrujeni, in da je veliko lastnikov gozdov tudi zaposlenih.

Pri smrtnih ne-zgodah je prišlo praktično v enaki meri do poškodb glave ali trupa, medtem ko pri težjih in lažjih ne-zgodah prevladu-

jejo poškodbe nog in trupa. Večina pri delu v gozdu uporablja osebno varovalno opremo (nad 70 odstotkov), vendar osebna varovalna oprema učinkovito ščiti le pri manj hudih nesrečah in tudi pred urezom z motorno žago, ne more pa delavca zaščititi pred poškodbami zaradi udarcev drevesa ali drevesnih delov, pred padci na terenu ali hujšimi poškodbami pri delu s traktorjem. Tudi sicer je motorna žaga kot vzročno sredstvo pri nastanku poškodb bolj pri dnu (5 odstotkov), najpogostejše vzročno sredstvo je drevo oziroma njegovi odžagani ali odlomljeni deli, čemur sledijo veje, deblo in hloed.

Izkušnje in natančnejše analize nesreč so pokazale, da se večina nesreč pripeti zaradi podcenjevanja nevarnosti pri gozdnem delu, neuporabe osebne varovalne opreme za delo, nepoznavanja tehnik dela, zastarelih ali slabo vzdrževanih delovnih naprav (motorna žaga, traktor) in slabe psihofizične pripravljenosti tistih, ki dela izvajajo (starost).

Kako izboljšati varnost?

Najučinkovitejši ukrepi za izboljšanje varnosti so tisti, s katerimi dosežemo spremembo miselnosti oziroma svojega odnosa do dela v gozdu. To ne pomeni le naučiti se delo pravilno opravljati, biti ustrezno opremljen z osebno varovalno opremo in uporabljati varna delovna sredstva. Pomeni tudi priznati samim sebi, da nečesa ne znamo in bomo raje najeli za delo usposobljenega izvajalca oziroma si priznati, da smo že toliko stari, da nismo več sposobni težkega psihofizičnega dela, kar sečnja in spravilo lesa zagotovo sta.

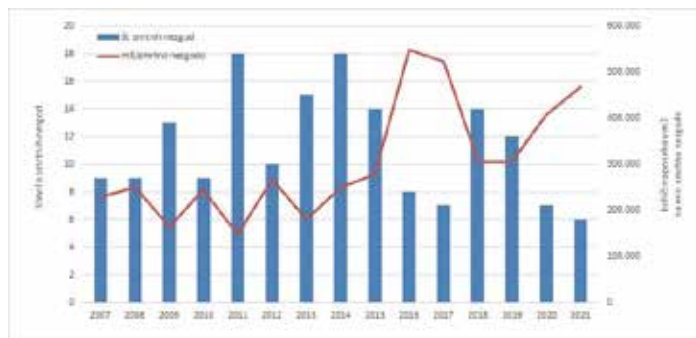
Lastniki gozdov niso registrirani izvajalci gozdarskih dejavnosti, zato jim ni potrebno izpolnjevati pogojev glede strokovne usposobljenosti niti usposobljenosti po Zakonu o varnosti in zdravju

Ker se bližata jesen in zima, čas največje intenzivnosti izvajanja gozdnih del, opozarjamo vse, ki izvajajo dela v svojem gozdu, naj bodo pri tem skrajno previdni - Slovenija se na področju ne-zgod pri delu v zasebnih gozdovih uvršča v sam evropski vrh. Že v običajnih razmerah je delo v gozdu eno najbolj nevarnih opravil. Poteka v nepredvidljivem okolju (relief, vreme), izvajajo pa se z nevarnimi orodji. V zadnjih letih dogajanje v gozdovih zaznamujejo ujme (žled, vetrolomi, napadi podlubnikov ...) – opozarjamo, da je

Analiza ne-zgod v zasebnih gozdovih

Zavod za gozdove Slovenije (v nadaljevanju: ZGS) prek svojih revirnih gozdarjev beleži ne-zgode v zasebnih gozdovih oziroma ne-zgode, ki se pripetijo nepoklicnim izvajalcem gozdnih del. Zbrani podatki so pridobljeni na podlagi informacij, ki jih delavci ZGS pridobijo na terenu oziroma iz sredstev javnega obveščanja. Na podlagi teh informacij se izdelajo poročila o ne-zgodah v zasebnih gozdovih. Kljub dejstvu, da na tak način vseh ne-zgod ne more-

Število nezgod s smrtnim izidom v obdobju 2007–2021 in količina poseka na eno smrtno nezgodo (nepoklicni izvajalci gozdnih del)

pri delu. Tistim, ki niso večši dela v gozdovih in niso ustrezno opremljeni, delu v gozdu odsvetujemo. Če pa se odločite, da boste v gozdu postorili nekatera dela, pred opravljanjem dela dobro premislite, ali ste za tako delo dovolj usposobljeni in opremljeni, ali pa bi bilo bolje, da naredi to kdo drug namesto vas. Pri tem priporočamo, da se lastniki med sabo povežejo in poiščejo izvajalce združeni, še posebej pomembno pa je, da si pridobijo ponudbe več izvajalcev ter na podlagi njih izberejo najugodnejšega. Res bo treba izvajalca plačati, vendar je naše zdravje in življenje vredno več kot nekoliko višji finančni izkupiček. O zanesljivosti izvajalcev se lahko seznanite pri inšpektoratu RS za gozdarstvo (<https://www.gov.si/teme/nadzor-v-gozdarstvu/>) in na portalu Moj gozdar, ki ga vzdržuje Gozdarski

inštitut Slovenije (<https://www.mojgozdar.si/>).

Nemalokrat slišimo, da je čelada nepotrebna, pa še vroče je pod njo, da z rokavicami delo ni tako natančno, da v gozdu pa ja vsak zna podreti drevo, da tako dobrih žag kot pred tridesetimi leti ne izdelujejo več in da se morajo mladi še marsičesa naučiti, da bodo dosegli spretnost nas starih. Brezhibna oprema, orodje za delo in dodatna oprema so nujno potrebni za varnejše in učinkovitejše delo.

Danes so motorne žage zasnovane tako, da je delo z njimi učinkovito in da so negativni vplivi na okolje čim manjši. Kljub vedno novim izboljšavam še niso zasnovale ročne motorne žage, ki pri uporabi ne bi bila nevarna in vsaj nekoliko škodovala človeškemu organizmu. Kdorkoli opravlja gozdna dela, mora uporabljati pol ali profesio-

nalno motorno žago z vsemi varnostnimi elementi – hobi žage niso primerne za zahtevno in nevarno delo v gozdu. Sečnja in spravilo lesa naj potekata usklajeno. Vsak traktor ni primeren za delo v gozdu. Pri preverjanju, ali je traktor primeren za delo v gozdu, opozarjamo na varnostno kabino, zaščitene kardanske gredi, plašče primerne profila, kolesne verige, pogon na vsa štiri kolesa, hidravlični volan, primerno razporeditev lastne mase, pa ne nazadnje tudi na primerno vzmeten sedež.

Na delo v gozd se podajamo primerno opremljeni (čelada, rokavice, sekaške hlače, primerna obutev, mobilni telefon, prva pomoč). Za delo naj ne manjka dodatna oprema, med katero sodijo gozdarski klini, sekira, cepin, žični nateg, škripec. Delajmo v lepem vremenu in v ugodnih delovnih razmerah, del nikoli ne izvajamo sami, vendar vedno z nekom, ki delo obvlada, in ne z otrokom, pri tem pa moramo paziti na primerno varnostno razdaljo. Že vnaprej razmislimo, kako bomo ukrepali v primeru nesreče. Pri poseku in izdelavi po ujmah poškodovanih dreves moramo biti še bolj previdni, boljše opremljeni in predvsem dobro usposobljeni. Vsako drevo je problem zase. Delati moramo počasi, premišljeno in s presledki, da lahko

vseskozi opazujemo in poslušamo, kako se drevo odziva na naše početje. Kjer terenske razmere to omogočajo, za sanacije po ujmah poškodovanih dreves priporočamo uporabo strojne sečnje.

Kako preprečiti še večje število nezgod

Na podeželju se je v zadnjih letih na področju varnosti pri delu v gozdu zgodil velik napredek skozi programe razvoja podeželja, kjer so ukrepi in operacije omogočili nabavo modernih strojev, financirani pa so bili tudi tečajji varnega dela v gozdu. ZGS je aktiven na področju izobraževanja in promoviranja varnega ter učinkovitega dela v gozdu že od leta 1995 dalje. Izobraževanje, kot ga trenutno izvajamo za zasebne lastnike gozdov (povprečno na leto okoli tisoč udeležencev), je ena najpomembnejših poti do izboljšanja razmer v pogledu varnosti. Čeprav se trudimo, da bi zajeli čim večji del ciljne populacije, je to tako finančno kot fizično nemogoče, saj je v Sloveniji gozdnih posestnikov čez štiristo tisoč. Vsi sicer v gozdu sami ne delajo, vendar je vseh, ki se opisanim nevarnostim občasno izpostavljajo, še mnogo. Poleg tega izdajamo publikacije, sodelujemo z mediji, izvajamo prikaze na sejmih ipd.

Vendar se stanje na področju varnosti pri delu v gozdu doslej ni popravilo toliko, kot bi si želeli. Po nekaj letih, ko so podatki kazali na izboljšanje, se število nezgod ponovno povečuje, ugotavljamo pa upad števila nesreč, ki so v vročni povezavi z uporabo orodja za delo v gozdu (z izjemo mehaniziranega spravila), kar je nedvomno posledica boljše opremljenosti za delo. V prihodnosti se bo letni dovoljeni posek v Sloveniji še povečeval, zato je treba narediti vse, da se hkrati ne bi povečevalo tudi število nezgod pri delu v gozdu.

» DARKO PRISTOVNIK, ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE

Kako izboljšati varnost pri delu v gozdu

- ✓ Delo v gozdu opravljamo **ustrezno opremljeni in usposobljeni delavci**, vendar **nikoli sami!**
- ✓ Delamo v **lepem vremenu in ugodnih delovnih razmerah!**
- ✓ **Najprej si delovišče temeljito ogledjmo!**
- ✓ Razmislimo, **kako bomo ukrepali**, če bi prišlo do nezgode!
- ✓ **Sečnja in spravilo naj potekata usklajeno!**
- ✓ Kjer je le mogoče, uporabljajmo **traktor z vitlom ali vsaj žični nateg in škripec!**
- ✓ Uporabljajmo **osebno varovalno opremo!**
- ✓ Uporabljajmo **brezhibna delovna sredstva, orodje in dodatno opremo!**
- ✓ Obvezna **torbica s prvo pomočjo!**
- ✓ **Prenosni telefon naj bo vedno pri roki – preverimo signal !!!**
- ✓ Obvezna malica in pijača, a **BREZ ALKOHOLA !!!**
- ✓ Na delo v gozd **BREZ OTROK !!!**

Invazivke kot grožnja biotski raznovrstnosti

Začetek projekta Varstvo pred invazivnimi tujerodnimi vrstami rastlin v gozdovih

Vremenskih ujme in napadi podlubnikov so v zadnjem desetletju povzročile številne poškodbe v slovenskih gozdovih. V poškodovanih gozdovih so se na nekaterih območjih naselile tujerodne vrste rastlin, ki otežujejo ali celo onemogočajo naravno obnovo gozdov. Invazivne tujerodne vrste s hitro rastjo in širjenjem negativno vplivajo na naravne procese v gozdu ter rušijo naravno ravnovesje v gozdnih ekosistemih. So ena največjih groženj biotski raznovrstnosti, povzročajo lahko gospodarsko škodo, nekatere lahko tudi škodljivo vplivajo na zdravje ljudi. Med invazivnimi tujerodnimi rastlinami so v slovenskih gozdovih najbolj razširjene japonski oziroma češki dresnik, navadna barvilnica ter veliki pajesen in žlezava nedotika. Veliki pajesen in žlezava nedotika sta na seznamu invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Evropsko unijo.

ževanja za lastnike gozdov na goriškem Krasu bomo izvedli že to jesen. Poudarek bo na vrstah, ki se pojavljajo na območju požarišča, predstavili bomo metode njihovega zatiranja in zadrževanja širjenja.

» ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE

Veliki pajesen se pojavlja v gozdovih, poškodovanih v požaru na goriškem Krasu (foto: Zavod za gozdove Slovenije).

Zavod za gozdove Slovenije in Gozdarski inštitut Slovenije začneta izvajati nov projekt »Varstvo pred invazivnimi tujerodnimi vrstami rastlin v gozdovih«. Aktivnosti, ki jih bomo izvajali v letih 2022 in 2023, so financirane iz Sklada za podnebne spremembe. V projektu bomo za izbrane vrste razvijali metode zatiranja, pripravili karto ogroženih območij, normative za izbrane metode zatiranja in podlage za vključitev problematike v sistem gozdarskega načrtovanja. Pripravili bomo izobraževalno gradivo za gozdarske strokovnjake in lastnike gozdov, izvedli izobraževanja in osveščali javnost o pomenu varstva pred invazivnimi tujerodnimi vrstami rastlin preko medijev.

V projektu nadgrajujemo rezultate projekta LIFE ARTEMIS, v okviru katerega se je začelo intenzivno delo na področju varstva pred invazivnimi tujerodnimi vrstami v gozdovih. Rezultati projekta LIFE ARTEMIS so dostopni na spletni strani: <https://www.tujerodne-vrste.info/>.

Prve aktivnosti projekta, ki se začnajo jeseni, bodo osredotočene na drevesno vrsto veliki pajesen (*Ailanthus altissima*) in na zelnato rastlino navadno barvilnico (*Phytolacca americana*). Obe vrsti se širita tudi v gozdovih, poškodovanih po letošnjem požaru na goriškem Krasu. Na območju požarišča bomo določili poizkusne objekte za proučevanje izbranih metod zatiranja in zadrževanja širjenja vrst. Prva izobra-

Celjski sejem

POSKRBI ZA ODLIČEN
ZAČETEK POMLADI

Festival kave
Slovenija

17.-19. MAREC 2023

ApiSlovenija

18.-19. MAREC 2023

Altermed &
GreenVita

17.-19. MAREC 2023

MARČNI SEJMI
17.-19. MAREC 2023

www.ce-sejem.si

Istočasno na sejmu: Dnevi lovstva in Dnevi ribištva

Upravljanje gozdnega roba

Nova pravila in možnosti za koriščenje gozdnega roba

V okviru EIP projekta Plodonosni gozdni rob se je proučilo in na terenu testiralo različne možnosti koriščenja gozdnega roba. Sodobni trendi zdrave prehrane in turizma se razvijajo v smeri redkih izdelkov in proizvodov. Potrošniki in turisti cenijo izdelke iz starih in divjih sort, hkrati pa je za sodobnega potrošnika pomembna tudi zgodba. Plodonosne vrste, ki rastejo na gozdnem robu, zagotavljajo poleg gurmanskih užitkov tudi večje prehranske možnosti za gozdne živali ter s tem tudi višjo biodiverzitetno ekosistema.

Do kje je gozd?

Za masko gozdnih površin se po sodni praksi uporablja raba tal, ki jo vodi GURS. Pozoren je potrebno biti tudi na namensko rabo tal občinskih prostorskih načrtov, vendar površin, ki so v naravi gozd in ki so jih gozdarji umestili pod gozd, tudi v primeru kmetijske namenske rabe ni dovoljeno krčiti brez odločbe. Gozdni rob je v večini primerov zaveden kot gozdna površina, zato je potrebno pri njegovem gospodarjenju in sadnji plodonosnih vrst upoštevati gozdarsko zakonodajo, ki v seznamu drevesnih vrst in umetnih križancev dovoljuje sadnjo naslednjih vrst: divja jablana, navadna nešplja, češnja, rešeljika, mandljevolistna hruška, divja hruška – drobnica, mokovec, jerebika ter skorš in brek. Na kmetijskih površinah je na drugi strani predvidena sadnja rastlin, ki osnujejo trajne nasade in imajo višje donose in dohodke.

Rekreativno nabiranje plodov

Javnost ima po zakonodaji prost dostop do gozdov in

pravico rekreativnega nabiranja plodov, vendar to ne pomeni, da lahko nabiralci gobe in plodove tudi prodajajo. Zaradi preprečevanja dela na črno izdajajo upravne enote vrednotnice za nabiranje gob in gozdnih sadežev, ki pa so z vidika ekonomskega koriščenja zasebne lastnine v tem pogledu sporne.

V gozdovih, kjer lastnik drevje goji tudi zaradi plodov, se lahko drugim nabiranje le-teh prepove. Prepoved na predlog lastnika gozda od-

redi pristojni organ lokalne skupnosti. V praksi je bilo takšnih prepovedi malo. Do sedaj se je mestoma omejevala predvsem prepoved nabiranja kostanja, medtem ko prepovedi rekreativnega nabiranja gob po trenutni zakonodaji lastniki ne morejo zahtevati. V vsakem primeru je obiskovalcem gozda dovoljeno le rekreativno nabiranje do 2 kg gob in plodov, vsakršno komercialno nabiranje pa je stvar lastnika gozda. Zaradi minimalnega nadzora omejitve nabiranja redkokdaj upoštevajo. Za ureditev nabiralništva in voženj v naravnem okolju je predvidena vzpostavi-

tev gozdnega nadzora s strani Zavoda za gozdove Slovenije.

Gozdni rob na kmetijski površini

Zavod za gozdove kartira mejo gozda po satelitskem posnetku. Podobno je tudi pri upoštevanju površine GERK-ov. V primeru osnovanja trajnega nasada na kmetijskih površinah ob gozdnem robu je tako potrebna pazljivost, da se taka površina v desetletnih gozdarskih načrtih GGE ne bi vnesla pod gozd. Pri sadnji gramovnih in drevesnih vrst na kmetijskih površinah se mora

ha. Le-te bodo vključene v posebne sloje, ki so v pripravi, še naprej pa ostaja v uporabi sloj naravnih prvin.

Gozdno drevje na pašnikih in sadovnjakih

Nova skupna kmetijska politika daje kmetom več svobode pri puščanju dreves na kmetijskih površinah, kar je najbolj primerno na pašnikih. V primeru mešane kmetijsko-gozdarske rabe se dovoljuje do 50 gozdnih dreves na hektar. Travniki porasel z gozdnim drevjem mora biti porasel s travinjem, površino pa je potreb-

no vsaj enkrat letno popasti oziroma pokositi. Pokrovnost drevesnih krošenj mora biti manjša od 75 odstotkov. Za trajne nasade kostanja in oreha bo potrebno v primeru izločitve GERK-a po predlogu zagotoviti najmanj 100 dreves na hektar. Za visokodebelni travniški sadovnjak pa se zahteva gostota od najmanj 50 do največ 200 dreves na hektar. Zadostiti pa je potrebno tudi kriteriju minimalne površine.

Nova pravila SKP za kmetijske površine

Pravila skupne kmetijske politike (SKP) so sprejeta in predana v Bruselj, vendar so še možni manjši popravki. Evropska unija je zaradi večjega okoljskega javnega interesa sprejela nekoliko drugačna pravila glede dreves na travnikih in pašnikih. Novo je, da se lahko kot upravičene krajske značilnosti po novem upoštevajo tudi mejice, drevesa, male vodne površine, kali, terase, suhozidi in pra-

no vsaj enkrat letno popasti oziroma pokositi. Pokrovnost drevesnih krošenj mora biti manjša od 75 odstotkov. Za trajne nasade kostanja in oreha bo potrebno v primeru izločitve GERK-a po predlogu zagotoviti najmanj 100 dreves na hektar. Za visokodebelni travniški sadovnjak pa se zahteva gostota od najmanj 50 do največ 200 dreves na hektar. Zadostiti pa je potrebno tudi kriteriju minimalne površine.

Po dveh desetletjih krčenja dreves na kmetijskih površinah in vzpostavljanja uniformirane pokrajine se z novim programom dovoljuje in spodbuja razgibana krajina z več krajskimi značilnostmi, ki so jih v državah z intenzivnim kmetijstvom skoraj popolnoma izgubili.

» MIHAEL KOPRIVNIKAR, KGZS

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

e-Trajnostna kmetija podpira ekosistemske pristope

Z animiranimi video vsebinami in primeri dobrih praks do trajnostnega kmetovanja

Projekt e-Trajnostna kmetija temelji na uvajanju ekosistemskih pristopov v pridelavo na izbranih kmetijah: kmetija Pri omi Neži, kmetija Na klanecu, kmetija Gjerkeš in kmetija pri Matevžu. Kmetijsko gozdarski zavod Maribor in Univerza v Mariboru smo si za cilj zadali vzpostavitev pogojev za boljše upoštevanje zakonodajnih predpisov, naravovarstva in varovanja okolja na kmetijah. To smo dosegli z inovativnimi animiranimi video vsebinami, s katerimi predstavljamo ključne ukrepe v postopku prilagoditve podnebnim spremembam in varovanja okolja. Ker število prebivalstva stalno narašča (do leta 2050 bi naj znašalo 9,7 milijarde), bodo v prihodnosti problemi oskrbovanja s kakovostno hrano vedno večji (Germšek, 2021), zato si nepravilnosti pri izvajanju navzkrižne skladnosti (pogojenosti) in nespoštovanja zelenega dogovora ne smemo dovoliti. Za klasične oblike kmetovanja je problematično tudi globalno segrevanje ozračja, naravne katastrofe in pretirano obremenjevanje ekosistemov. Da bomo zadostili naraščajočemu povpraševanju po hrani, bomo morali na manjših površinah pridelati več. A kakšne so možnosti in ukrepi?

Povečanje deleža organskih snovi v prsti

Organska snov v prsti je vir hranil, kot so dušik, fosfor in žveplo, prav tako pa izboljšuje strukturo prsti in zelo dobro zadržuje vodo (zadrži lahko količino vode, ki je enaka približno šestkratni teži organske snovi). Prst, ki vsebuje veliko organske snovi, je manj dovzetna za zbitost, erozijo in dezertifikacijo (Procesi degradacije tal, 2009, str. 9). Delež organskih snovi v prsti povečamo tako, da povečamo količino odpadlega rastlinskega

materiala v prsti. Za večja področja je najbolj praktično posaditi pokrovne rastline, kakršno prakso izvajajo tudi vse partnerske kmetije.

Povečanje deleža ogljika v prsti

Rastline med procesom fotosinteze iz zraka zajemajo ogljikov dioksid in ga pretvarjajo v enostavne sladkorje, ki jih uporabljajo za energijo in rast ali za strukturne spojine, kot so vlakna in celuloza. Ko rastlina odmre, jo mikroorganizmi, ki živijo v prsti, razgradijo v anorganske delce, pri tem pa z dihanjem sproščajo nekaj ogljikovega dioksida nazaj v ozračje. Ker je ogljikov dioksid toplogredni plin in povzroča segrevanje ozračja, je naš cilj, da čim več ogljika zadržimo v prsti, kar lahko dosežemo na zelo enostavne načine. Eden izmed načinov je, da trave ne kosimo zelo redno, temveč jo pustimo, da nekoliko zraste. To spodbuja večjo rast korenin v prsti, hkrati pa je travna listna površina večja, kar pomeni, da bo zajela več ogljikovega dioksida iz zraka. Pomembno je, da vzdržujemo pokritost tal – najbolje je, da gojimo raznovrstne rastline z globokimi koreninami, kar bo prst varovalo pred vetrno in vodno erozijo, odpadel organski material pa jo bo bogatil z mikrohranili – tudi ogljikom (Vovk Korže, 2017).

Lahko posadimo tudi trajnice, saj rastline, ki živijo dlje, zajamejo več ogljikove-

ga dioksida in kopičijo biomaso, ki je narejena iz ogljika. Podobno učinkuje zastirka, ki zadržuje vlago, preprečuje erozijo, zmanjša rast plevla in zaradi počasne razgradnje oskrbuje prst z mikrohranili. Zastirka zmanjša stik med organskim materialom in prstjo, tako da organizmi potrebujejo več časa, da jo razgradijo. Zastirka se bo razgradila in njena hranila se bodo sprostila v prst, vendar se to skozi rastno sezono dogaja počasneje, kar povečuje delež organske snovi v tleh. Za zastirko lahko uporabimo pokošeno travo, listje, kompostirane vrtno odpadke ali slamo. Količina sproščenega ogljikovega dioksida je povezana s količino kisika, dušika in fosforja v prsti. Ko obdelujemo prst, vnašamo kisik globlje v tla, zato je dobro, če obdelovanje vrta zmanjšamo na minimalno raven oziroma obdelujemo samo tam, kjer bomo posadili vrtnine. Količino ogljika v prsti lahko povečamo tudi z dodajanjem bio oglja, ki vsebuje številne koristne elemente, prav tako pa poveča sposobnost prsti za zadrževanje vode (Od setve do žetve, 2022a).

Zadrževanje vlage v prsti

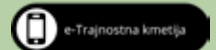
Prst je kakovostna oziroma rodovitna, če vsebuje dovolj mineralnih in organskih snovi, kisika in vlage. Vlogo v prsti zadržujejo rastline in organska snov – več kot je v prsti organske snovi, manjša je potreba po namakanju. Poleti se izhlapevanje vode iz prsti močno poveča, zato si moramo prizadevati, da čim več vode zadržimo pod po-

vršjem – namakanje povsod ne pride v poštev, saj namoči le površinski del prsti, prav tako povsod nimamo na voljo zadosti vode. Vegetacijska odeja prst štiti pred sončnim obsevanjem in tako preprečuje prehitro izhlapevanje vode. Pogozdovanje je tako eden izmed najpreprostejših in najučinkovitejših metod zadrževanja vlage v prsti. Prst pa lahko pred izhlapevanjem vode zaščitimo tudi na drugačne načine, na primer z zastirko. Zastirka prst zakrije pred vplivom Sonca (preprečuje izhlapevanje vode iz površine tal), prav tako pa dlje zadržuje vlago in preprečuje hitro odtekanje vode v globine – s tem stabilizira vlažnost prsti in hkrati tudi za 25 do 50 odstotkov zmanjša porabo vode rastlin (Vovk Korže, 2013, str. 42).

Vodo lahko zadržujemo tudi z zadrževalnimi jarki oziroma travnimi muldami. Izkopljemo jih pod pobočjem, iz katerega padavinska voda hitro odteče in se nato zadrži v jarku. Iz jarka nato počasi pronica pod površje in odteka naprej po pobočju, kar nam omogoča namakanje na naraven način, hkrati pa so mulde tudi dobra zaščita prsti pred vodno erozijo (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2022).

Vodo lahko v prsti zadržujemo tudi tako, da izdelamo tako imenovane grede "pogače". Grede oblikujemo na trdni podlagi (na trdni prsti ali travniku), in sicer tako, da nanjo naložimo organsko snov, ki ji dodamo nekaj komposta. Material pustimo sta-

Vsebine vodna dovoljenja in namakanje, varovalni pasovi ob vodotokih, skladiščenje in uporaba mineralnih gnojil, začasno skladiščenje hlevskega gnoja, pomen kolobarja, pomen dosevkov in ozelenitve tal, rokovanje z žetvenimi ostanki, varna raba fitofarmaceutskih sredstev in njihovo shranjevanje, čiščenje škropilnih naprav, nevarni odpadki iz kmetijstva, pomen in vloga mejic, oskrba vinogradniških tal, invazivne rastline si lahko ogledate na YouTube kanalu pod vzdevkom e-Trajnostna kmetija ali do njih dostopate prek QR-kode:

ti pol leta, nato pa ga enakomerno razgrabimo po površini. Nad to plast nasujemo še druge manjše organske delce (brez vej). V gredo lahko zasa-dimo rastline, ki dobro uspe-vajo na območjih z več organ-skimi snovmi (krompir, ka-pusnice). Pomembno pa je, da gredo obložimo z zastirko, ki je lahko slama, pokošena tra-va, listje, praprot ... Takšna greda zelo dobro zadržuje vla-gu, hkrati pa ima tudi druge

kov, kar pomeni manjšo od-visnost od zunanjih virov, po-večuje avtonomijo proizva-jalcev in zmanjšuje njihovo občutljivost na tržne in pod-nebne šoke (Agroforestry, 2022). Recikliranje lahko po-teka tako na kmetiji kot zno-traj pokrajine z diverzifikacijo in ustvarjanjem sinergij med različnimi komponentami in dejavnostmi. Na primer, kme-tijsko-gozdarski sistemi, ki vključujejo drevesa z globoki-

Pristopi za zmanjšanje onesnaženosti prsti

Glavni vzroki za degrada-cijo tal so erozija, izguba or-ganskega ogljika, povečana vsebnost soli, zbijanje, zaki-sovanje in kemično onesnaže-nje. Med najpogostejše vzro-ke za onesnaženje prsti zaradi človekove dejavnosti spadajo industrija, rudarstvo, vojaške dejavnosti, odpadki, ki vklju-čujejo predvsem tehnološke odpadke, netrajnostno ravna-

dacija tal v ozračje sprostila med 3,6 in 4,4 milijarde ton ogljikovega dioksida). Ker pa se onesnažila spirajo tudi v vodo, je onesnažena tudi ta. Ocenjeno je, da bodo pod-nebne spremembe in degra-dacija tal do leta 2050 prisilile med 50 in 700 milijonov lju-di k preselitvi. Zaradi onesna-žil v okolju se pospešuje tudi izumiranje rastlinskih in ži-valskih vrst, vedno hujša pa postaja tudi dezertifikacija – do leta 2050 bi lahko na naj-bolj sušnih območjih sveta ži-velo 45 odstotkov svetovnega prebivalstva (Soil pollution, 2022). K zmanjšanju onesna-ženosti prsti lahko veliko pri-pomoremo tudi posamezniki. V trgovinah izbiramo na traj-nosten način pridelana živi-la (oznaka "ekološko"), pred-nost damo lokalno pridelane-mu sadju in zelenjavi. Če ima-mo to možnost, lahko veliko živil pridelamo sami ali pa jih kupimo od lokalnega kme-ta. Lahko pa naredimo še ko-rak dlje – lokalno skupnost na različne načine ozaveščamo o pomenu prsti, kako jo lah-ko ohranjamo in obnovljamo. Prav tla, voda, varstvo rastlin in biodiverziteteta so temati-ke, na katere smo pripravili 14 video navodil za povečanje usposobljenosti in učinkovi-tejši prenos znanja o varova-nju okolja na kmetijah (e-Traj-nostna kmetija).

prednosti – ni je treba pleti ali prekopavati (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in pre-hrano, 2022). Najbolj učinko-vit način zadrževanja vode pa je gradnja vodnih zbiralnikov na vrhu pobočja, saj se je dru-gače pri odtekanju proti dnu veliko izgubi. Na ta način lah-ko zbiramo manjše količine vode, s čimer se zmanjša mo-žnost izhlapevanja (Studio ob 17: Radio Prvi, 2022b).

Krožno gospodarjenje

Krožno gospodarjenje je koncept, s katerim posne-mamo naravne ekosisteme – podpiramo biološke procese, ki poganjajo recikliranje hra-nil, biomase in vode v proi-zvodnih sistemih, s čimer po-večujejo učinkovitost rabe vi-rov in zmanjšujejo odpadke in onesnaževanje. Odpadki so človeški koncept – v na-ravnih ekosistemih ne obsta-jajo. Z recikliranjem kmetijs-ka proizvodnja zniža svoje gospodarske in okoljske stroške – zaprejo se cikli in zmanjšajo se količine odpad-

mi koreninami, lahko zajame-jo hranila, izgubljena onkraj korenin enoletnih posevkov.

Vertikalni sistemi pridelave

Rešitev za večjo pridelavo hrane so vertikalni siste-mi pridelovanja oziroma ver-tikalno kmetijstvo. Glavne prednosti takšnega načina kmetovanja so minimalna po-raba vode oziroma njena ma-ksimalna izkoriščenost, pri-delava brez pesticidov (to po-meni 100-odstotno naravno pridelavo), možnost pri-delave personalizirane hrane (hrana za posamezne skupi-ne ljudi, na primer bolnike z rakom, športnike, ljudi z di-etami), pridelovanje hrane v popolnoma kontroliranem okolju, kar pomeni, da se na-čeloma takšen sistem postavi kjerkoli. Vertikalno kme-tijstvo je zaenkrat zelo učin-kovito za pridelovanje nižjih rastlin – solatnic in zelišč. So pomemben pristop za poveča-nje samooskrbe.

nje z odpadnimi vodami, pol-jedelstvo, živinoreja in gra-dnja mestne ter prometne in-frastrukture. Onesnaženost prsti je globalna grožnja, ki je še posebej resna v Evropi, Evraziji, Aziji in Severni Afriki (Iberdrola, 2022).

Strupene snovi, ki se na-lagajo na zemeljsko površje, vplivajo na naše zdravje, saj jih zaužijemo skozi prehranje-valno verigo. Poleg tega širje-nje antibiotikov v okolju po-večuje odpornost patogenov na ta zdravila. Na onesnaže-ni prsti je mogoče pridelati manj hrane slabše kakovosti, kar ogroža svetovno prehran-sko varnost. Onesnažena prst prav tako ne more zadržati tako velike količine ogljiko-vega dioksida, kar hkrati po-večuje še onesnaženost ozra-čja (v prvem desetletju ena-indvajsetega stoletja je degra-

» PROF. DDR. ANA VOVK,
FILOZOFSKA FAKULTETA
» BOŠTJAN KRISTAN, KGZS –
ZAVOD MARIBOR
» DANIJEL DAVIDOVIĆ,
FILOZOFSKA FAKULTETA

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Uporabnost ovčje volne v kmetijstvu

Predelava naravne ovčje volne ima v Sloveniji kljub nekaterim večjim presledkom dolgo tradicijo.

Po slovenski osamosvojitvi so se pri nas začele širiti zamisli o splošni samooskrbi, o prednostih rabe lokalnih surovin, predvsem pa o uporabi naravnih materialov za oblačila ter pri gradnji oziroma opremljenosti domov. Prav tu je našla svoje mesto tudi naravna, zlasti slovenska ovčja volna: v prvi vrsti kot volnena preja za ročno in strojno pletenje, kasneje pa še kot mikanka za ročno polstenje in kot polnilo za odeje, posteljne nadvložke ter vzglavnike.

Poseben preobrat v predelavi je slovenska ovčja volna doživela z ustanovitvijo podjetja Soven v Selnici ob Dravi ter z njegovim razvijanjem novih specializiranih volnenih proizvodov. Pri tem še zlasti mislimo na bio volneno toplotno in zvočno izolacijo za vse vrste građenj ter filc za vrtnarstvo, a tudi na njihov razvoj krožnega gospodarjenja z (naravnimi) materiali.

Ovčja volna v visoki gredi

Ovčja volna je zelo uporabna, saj uravnava vlago v prsti, prepreči prekomerno izsušitev ob robovih grede, odganja voluharje, rdeče polže in druge škodljivce, pospešuje rast ter preprečuje prehitro propadanje lesa v grednem ograjdu.

Z vrtnarskim volnenim filcem obložimo notranjost visoke grede, nekako pol metra pod vrhom. Filc nadomesti razne nenaravne notranje zaščite, kot sta guma in folija.

Neoprano volno v razsutem stanju položimo v visoko gredo nad dračje, tik pod zaključno plast rodne prsti. Enakovreden nadomestek neoprani volni je t. i. »kemlak«, ki je odpadki pri proizvodnji

prvovrstnih volnenih proizvodov in ima to lastnost, da se v zemlji še hitreje razgradi kot neoprana volna.

Če imamo visoko gredo na zelo sončnem predelu, priporočajo, da jo tudi zgoraj zaščitimo z bio volneno zastirkco, v katero naredimo luknje in vanje posadimo rastline. V isto zastirkco lahko sadimo dva- do trikrat, nato pa jo zakopljemo v zemljo, kjer bo še naprej uravnala vlago, pospeševala rast in odganjala škodljivce.

Za zastirkco na vrtu in v trajnih nasadih

Neugodne vremenske razmere, kot so nepričakovane spomladanske pozebe in prehuda poletna vročina in suša, so razlogi, da pridelovalci ekoloških vrtnin za njihovo zaščito vse pogosteje uporabljajo zastirkce. Ena od trajnejših in zelo koristnih rešitev je zastirkca iz ovčje volne, ki ni pokrivalka. Položimo jo na zemljo, vanjo naredimo luknje, v katere posadimo rastline. Zgodaj spomladi taka zastirkca ščiti korenine pred

pozebo, sicer pa odganja rdeče polže, uravnava vlago, preprečuje prekomerno rast plevela, pospešuje rast in pripomore k bolj zdravemu pridelku.

Obstajata dve debelini zastirke iz ovčje volne, in sicer trimilimetrsko, ki ima življenjsko dobo do enega leta ter omogoča dvakratno zasanjanje (npr. najprej solato, potem pa paradižnik), in pa štiri- do petmilimetrsko, ki jo običajno uporabimo v trajnih nasadih; ta ima življenjsko dobo od dveh do treh let. Če jo damo na zelenjavni vrt, jo lahko v jeseni pospravimo v klet in spomladi spet uporabi-

mo kot notranjo zaščito (ob notranjih straneh sadilne posode) ali zunanjo zaščito (na vrhu korita ali gredice). Veliko koristi bomo imeli, če bomo volneni filc vložili povsem na dno korita ali lonca, kjer bo uravnava vlago in pospeševal rast.

Bio filc kot zaščita v zelenjavnih in sadnih zaboječkih

Ovčja volna je antialergijski material, ker odbija prah, pršice in vlago oziroma ščiti pred povzročitelji gnitja ter uravnava vlago. Vse to je zelo pomembno, da ohranimo zelenjavo ali sadje ter druge prehranske proizvode čim dlje sveže in zaščitene pred negativnimi vplivi iz okolja.

Poznamo druge odlične prakse, kako koristen je volneni filc iz ovčje volne. Sirarji na odročnih avstralskih ovčarskih farmah, ki so od prvega večjega kraja oddaljeni več tisoč kilometrov in nimajo električnega omrežja oziroma hladilnikov, ohranjajo svežino sira prav s filcem iz ovčje volne. Sir namreč zavijejo v volneni filc in za več let spravijo kar v hlevu. Sir ne plesni, se ne izsuši, nima nobene neprijetnega vonja; tudi v času več tednov trajajočega transporta do prvega hladilnika ga prevažajo zavitega v volneni filc.

V svetu se po mestih vse bolj uveljavlja sodobna dostava zelenjave in sadja v t. i. eko zaboječkih. Distributerji povedo, da volneni filc zdrži najmanj dvajsetkratno uporabo, nekdanji papir pa so v tem primeru menjali skorajda vsakič. Podobno volneni filc uporabljajo tudi za transport kravjega, kozjega in ovčjega sira s planin do mesta. Teh možnosti uporabe filca v Sloveniji še ne poznamo, čeprav bi bilo to veliko bolj zdravo in dobičkonosno.

»MARIJA SRBLIN

November je mesec kmetijstva

Dobre prakse naravi prijaznega kmetijstva na območjih Nature 2000

Na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije (KGZS) že leta aktivno sodelujemo na mednarodnem kmetijsko-živilskem sejmu AGRA in sejmu Narava-zdravje. Tudi letos smo del razstavnega prostora namenili naravovarstvu oziroma predstavitvi LIFE integriranega projekta za okrepljeno upravljanje Nature 2000 (LIFE-IP NATURA.SI), katerega partner smo. Na sejmu smo obiskovalcem skušali približati povezavo med kmetijstvom in Nature 2000, več o tem pa so lahko izvedeli tudi v zloženki Kmetijstvo in Natura 2000.

Regionalna srečanja

V letošnjem letu je KGZS s sodelovanjem partnerjev projekta LIFE-IP NATURA.SI pričela serijo regionalnih srečanj z naslovom Dobre prakse naravi prijaznega kmetijstva na območjih Nature 2000. Eno izmed predavanj je potekalo tudi v času sejmskih dogodkov, in sicer 22. avgusta 2022 v Gornji Radgoni. Na predavanju so bili z nami strokovnjaki varstva narave in kmetijstva, ki so predstavili sledeče:

- Kmetijstvo in naravovarstvo za prihodnost ohranjenosti narave in trajnostnega kmetijstva (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije).
- Živalske in rastlinske vrste, ki potrebujejo kmetijstvo in kmetijstvo potrebuje njih (Zavod RS za varstvo narave).
- Priložnosti Skupne kmetijske politike 2023–2027 za Nature 2000 (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano).
- Grajeni ekosistemi za zaščito površinskih voda v Naturo 2000 (podjetje LIMNOS).

- Predvajan je bil posnetek, ki smo ga pripravili v sodelovanju z zavodom Štirna in kmeti, ki kmetujejo na območjih Nature 2000.

Vljudno vabljeni, da se udeležite zadnjega tovrstnega predavanja z osveženo vsebino (nov Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027) ter predstavitvijo drugih projektov. Predavanje bo **9. novembra 2022 ob 9. uri** prek platforme ZOOM. Za registracijo in povezavo na predavanje pišite na naslov **neja.zogan-cokl@kgzs.si**.

Ohranjanje narave in obdelanost podeželja

V Sloveniji je 355 območij Nature 2000, ki pokrivajo dobrih **37 odstotkov** ozemlja države. 70 odstotkov območij Nature 2000 je v gozdovih, okrog **20 odstotkov na kmetijskih površinah**, 5 odstotkov nad gozdno mejo, 2 odstotka na pozidanih površinah in 1 odstotek na vodnih površinah. Na ravni Slovenije imamo zaradi Nature 2000 ukrepe na okrog **6,4 odstotka** vseh kmetijskih zemljišč v uporabi. V Naturo 2000 so se kmetijske površine v zadnjih letih celo nekoliko povečale, so se pa v povprečju nekoliko zmanjšale na ravni Slovenije.

Delo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije kot par-

tnerke v LIFE integriranem projektu za okrepljeno upravljanje območij Nature 2000 je usmerjeno k nastajanju in izvedbi ukrepov, ki spodbuja-

jo prilagajanje kmetijstva vse ostrejšim zahtevam za povečanje dobrobiti živali in ohranjanju naravnega okolja. Prav kmetijstvo namreč omogoča obstoj in razvoj podeželja, zagotavlja njegovo obdelanost in urejenost, hkrati pa še vedno skrbi tudi za socialno varnost, saj omogoča ustrezno število delovnih mest.

spremembe ter ohranjanje biotske raznovrstnosti.

Posebna pozornost je namenjena ožjim naravovarstvenim in vodovarstvenim območjem ter območjem, kjer okoljski cilji niso doseženi. Z namenom zaustavitve upada biotske raznovrstnosti se pravič ujava **plačila za območja Natura 2000** in podpora izva-

Strateški načrt SKP 2023–2027 in Natura 2000

Vlada je 28. septembra 2022 potrdila Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027 (SN SKP 2023–2027) za Slovenijo. Ukrepi za reševanje okoljsko-podnebnih izzivov so odraz dolgotrajnega in zahtevnega dialoga med vsemi ključnimi partnerji – predstavniki kmetijskih, okoljskih in naravovarstvenih

janju ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij. K tem ukrepom se na novo dodaja neproizvodne naložbe, ki podpirajo okoljsko funkcijo kmetijstva.

Povečuje se tudi obseg sredstev za **podnebno-okoljske ukrepe**. Za te vsebine bo v obdobju 2023–2027 zagotovljenih **59,4 odstotka** vseh sredstev Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (327 milijonov evrov), kar je bistveno več, kot zahteva zakonodaja EU (35 odstotkov). S temi sredstvi bo Slovenija podpirala pridelovalce pri prehodu na trajnostne prakse, s čimer bodo lahko obdržali svoj položaj na trgu. Z dobrimi 12 milijoni evrov letno se bo podprlo kmete, ki bodo izvajali ukrepe, ugodne za naravo, s čimer Slovenija na letni ravni za več kot šestkrat povečuje sredstva SKP, namenjena biotski raznovrstnosti, v primerjavi s prejšnjim obdobjem.

Temeljni namen projekta je sodelovanje med različnimi sektorji in deležniki, kar bo prispevalo k izboljššanju upravljanja Nature 2000 v Sloveniji. Poleg izboljšav na državni ravni partnerji v projektu izvajajo tudi konkretne akcije na terenu treh pilotnih območij: Štajerska, Slovenska Istra in Kamniško-Savinjske Alpe ter Grintovci.

organizacij ter Evropsko komisijo. Usmerjeni so v varovanje in trajnostno upravljanje z naravnimi viri, blaženje in prilagajanje na podnebne

SPROŠČENO IN HITRO DO ZDRAVNIKA

V primeru poškodbe ali bolezni smo lahko hitro soočeni s čakalnimi dobami, sezami in oddaljenimi termini zdravstvenih storitev. Ob tem pa smo zaradi slabega počutja in negotovosti izpostavljeni še nepotrebemu stresu, ki ima lahko dodaten negativen vpliv na naše zdravstveno stanje. Z zavarovanjem Zdravstvena polica se odpre nov svet, v katerem si z enostavnim klicem v asistenčni center Varuha zdravja zagotovite termin pri specialistu za potreben pregled ali poseg in si lahko hitreje povrnete zdravje.

Tomaž Bojnec,
komercialist svetovalca iz Vzajemne
poslovne enote Murska Sobota

Kakšne prednosti zavarovancu prinaša sklenitev Zdravstvene police?

Zdravstvena polica je zdravstveno zavarovanje, s katerim si zavarovanci zagotovijo dostop do zdravstvenih storitev izven mreže javnega zdravstva, v katerem lahko na določene zdravstvene storitve zaradi preobremenjenosti sistema pacienti čakajo tudi več let. Z Zdravstveno polico je lahko zavarovanec brez skrbi, saj mu v asistenčnem centru Varuha zdravja uredijo termin pri izbranem izvajalcu v najkrajšem možnem času. Vsak zavarovanec ima poleg brezplačne asistencije na voljo tudi Dr. Posvet, varen in

zaseben kanal za klepet, kjer lahko enemu od sodelujočih zdravnikov v primeru zdravstvenih težav ali skrbi kadarkoli postavi vprašanje prek izbrane aplikacije za klepet.

Kakšni so pogoji za sklenitev Zdravstvene police?

Pogoj za sklenitev Zdravstvene police je dopolnjenih 18 let ter izpolnjen zdravstveni vprašalnik. Pri Varuhu zdravja skrbimo za zdravje vseh generacij, zato z Zdravstveno polico Junior in Junior + hiter dostop do specialistov zagotovimo tudi otrokom od dopolnjenega prvega leta, z Zavarovanjem Specialisti Senior pa osebam od dopolnjenega 65. leta.

Kako poteka uveljavljanje zavarovanja?

Ob pridobitvi napotnice splošnega zdravnika lahko zavarovanec Zdravstveno polico uveljavi s preprostim klicem v asistenčni center Varuha zdravja na brezplačno telefonsko številko 080 20 60 ali nam piše na info@vzajemna.si. Sodelavci v asistenčnem centru za zavarovanca ažurno uredijo vse za pripravo načrta zdravljenja in proces vodijo do zaključka. V našo mrežo so vključeni izbrani zdravniki in ustanove, ki zagotavljajo kakovostne storitve na najvišji ravni.

Za več informacij o zavarovanju Zdravstvena polica obiščite spletno stran www.vzajemna.si ali se na brezplačni telefonski številki 080 20 60 dogovorite za posvet z enim od svetovalcev Varuha zdravja.

080 20 60
vzajemna.si

VARUH ZDRAVJA
VZAJEMNA

30. mednarodno znanstveno posvetovanje o prehrani domačih živali

Zdravčevi - Erjavčevi dnevi 2022

Radenci, 17. in 18. november

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD MURSKA SOBOTA

Lombergarjevi dnevi 2022

Lombergarjevi dnevi so eden izmed osrednjih dogodkov Kmetijsko gozdarskega zavoda Maribor, ki bo letos v treh dneh združil znanstvenike, strokovne delavce in kmetovalce iz vinogradniške, poljedelske in sadjarske pridelave in proizvodnje.

Gre za strokovne posvete, na katerih bomo skupaj s tujimi in domačimi strokovnjaki predstavili aktualne izzive, rešitve le-teh in nekatere tehnološke novosti.

Lombergarjevi dnevi bodo potekali od 29. novembra do 1. decembra letos, in sicer bo najprej 6. Zelenjadarski posvet z mednarodno udeležbo 29. novembra, nato 14. Vinogradniški posvet z mednarodno udeležbo 30. novembra, končajo pa se s 17. Lombergarjevim sadjarskim posvetom z mednarodno udeležbo, ki bo 1. decembra 2022.

Posveti bodo potekali na Fakulteti za kmetijstvo in biosistemske vede, Pivola 10, 2311 Hoče v predavalnici Auditorium Magnum.

6. Zelenjadarski posvet z mednarodno udeležbo: Nove smernice varstva vrtnin za prihodnost

Pred nami je novo programsko obdobje v kmetijstvu. Seveda je nujno, da vnaprej vemo, kaj nas čaka in se skušamo tudi s pridelavo temu prilagoditi. Želja EU in smernice SLO so tudi povečanje ekološke pridelave, kar veliko pridelovalcev zelenjave skrbi in straši. Pričevanje nekoga, ki je pustil akademsko kariero in se posvetil ekološkemu kmetovanju bo morda spodbudilo koga, da se bo lažje odločil tudi za to smer. MKGP je nosilec sprememb in računamo, da nas bo z njimi ustrezno seznanilo. Vsekakor nas čaka vedno več ovir pri kemičnem varstvu, zato bomo morali več razmišljati tudi o drugačnih načinih varstva, spodbujanju in krepitevi vrtnin. Zato bo velik del predstavitev na letošnjem posvetu namenjen tudi temu.

14. Vinogradniški posvet z mednarodno udeležbo: Trajnostno in ekološko vinogradništvo, izziv, priložnost in prihodnost

Rdeča nit letošnjega vinogradniškega posveta bo »trajnostno in ekološko vinogradništvo, izziv, priložnost in prihodnost«. Tako bomo spregovorili o tehnologiji z »nič« ostanki FFS in se seznanili z uporabo preciznega vinogradništva za trajnostno pridelavo grozdja. V nadaljevanju bo govora o prilagoditvi pridelave grozdja na podnebne spremembe in ohranjanju biodiverzitete. Zaradi vse večjih težav z zlato trsno rumenico bodo prikazani rezultati vzorčenja ter ukrepi in sanacija v prizadetih vinogradih.

Kolegi iz sosednje Avstrije bodo predstavili trenutno stanje in prihodnost pri introdukciji interspecifičnih sort. Javna služba za vinogradništvo bo predstavila nove potrjene slovenske klone. Kot dodatek k tehnološkim vsebinam bo MKGP predstavilo SKP v obdobju 2023–2027.

17. Lombergarjev sadjarski posvet z mednarodno udeležbo: Pridelava in skladiščenje novih odpornih sort jablan

Na sadjarskem posvetu bo predstavnik MKGP podal usmeritve Skupne

kmetijske politike po letu 2023. Skladno z usmeritvami novega programskega obdobja smo na sadjarski del Lombergarjevih dnevov letos povabili priznana evropska strokovnjaka, dr. W. Guerra in Oswald Rossija, iz sadjarske poskusne postaje Laimburg na Južnem Tirolskem. Predstavila bosta pomembne evropske projekte in raziskave tržne pridelave novih odpornih sort jabolk ter njihovega trženja v EU. Podana bodo tudi vsa dognana priporočila tehnik sodobnega skladiščenja novih perspektivnih sort jabolk. V drugem delu posveta bo služba za varstvo rastlin predstavila letošnje rezultate poskusov v nasadih jablan.

»VANESA ŽDERIČ, KGZS – ZAVOD MARIBOR

KGZS, Kmetijsko gozdarski zavod Maribor
3 – DNEVNI STROKOVNI POSVETI Z MEDNARODNO UDELEŽBO

6. ZELENJADARSKI POSVET
»Nove smernice varstva vrtnin za prihodnost«
Torek, 29. november 2022

14. VINOGRADNIŠKI POSVET
»Trajnostno in ekološko vinogradništvo, izziv, priložnost in prihodnost«
Sreda, 30. november 2022

17. LOMBERGARJEV SADJARSKI POSVET
»Pridelava in skladiščenje novih odpornih sort jablan«
Četrtek, 1. december 2022

KRAJ POSVETOV:
FAKULTETA ZA KMETIJSTVO IN BIOSISTEMSKE VEDE,
PIVOLA 10, 2311 HOČE, PREDVALNICA AUDITORIUM MAGNUM

ORGANIZATORJI POSVETOV:

www.kmetijski-zavod.si

POSEZONSKI PRIHRANKI

IZ ZALOGE PO STARIH CENAH

ROLL BAR 125   ROLL BALER 125 COMBI

OBRAČALNIKI   KOSILNICE

ZGRABLJALNIKI

ITRO   **NEW HOLLAND**
AGRICULTURE

ITRO d.o.o. PE Štore, Železarska c. 3, 3220 Štore (03) 780 57 12 (14, 15)
Več informacij pri pooblaščenih zastopnikih in na www.newholland.si

Skrivnosti narave in kmetovanja

Marija Thun (1922–2012) je v svoji znanstveno-raziskovalni delovni vnemi kmetice in čebelarke skupaj z možem in kasneje s sinom dognala veliko, kar nam že danes v kmetijski pridelavi in prireji pride prav. Da lažje razumemo skrivnosti narave in kmetovanja, uporabljamo aktualni Setveni priročnik, koledar za kmete, vrtičkarje in čebelarje. Vplivi iz zvezdnega neba so vsak dan drugačni in se iz leta v leto datumsko ne pokrivajo.

Posebej gibanje Lune in seveda tudi Sonca pred zvezdnim ozadjem, kot to lahko iz Zemlje opazujemo, vpliva na rastlinsko rast. V svojem premikanju delata na poti preko neba loke, ki se pol obhodnega časa dvigujejo, postajajo daljši, in pol obhodnega časa znižujejo, postajajo krajši, pri tem pa se premikata pred ozvezdji zodiaka in pošiljata na Zemljo od tod zelo različne spodbude. Vse to vemo, vse življenje to gibanje opazujemo, če pa bi kmetovali v skladu s temi ritmi bolj natančno, če bi doumeli te skrivnosti, bi lahko marsikateremu trudu, neuspehu ali bolezni ubežali.

Uporaba hlevskega gnoja

Vemo, da je pred uporabo boljši uležan ali kompostiran hlevski gnoj ali gnojevka. Vemo tudi, da je tako gnojilo učinkovitejše za rastline z vidika dostopnih hranil, prisotnih mikroorganizmov in deževnikov. Ni pa ta organska substanca kompatibilna potrebam rastlin, če jo računamo po potrebah iz klasičnega gnojilnega načrta, ko se analitsko ugotavljajo dušikove, fosforjeve in kalijeve komponente, lahko tudi mikroelementi.

V biodinamični metodi kmetovanja je pravilno kompostiranje pomembna tema. Kompostira se na kompostnih kupih ali v gnojnih jamah, obvezno je dodati kompostne preparate.

Lepo zložene kupe, če so široki 1,5 metra in visoki 1,5 metra ter v dolžino merijo, kolikor je materiala in možnosti lokacije, se preparira na vsakih 3 m³ s petimi kompostnimi preparati pol metra v globino in pravilno vsaksebi. Natančna navodila so v knjižici z naslovom Preparati, izdani pri Založbi Ajda Vrzdenc, pod natančnim zapisom Mete Vrhunc.

Razkroj komposta poteka v treh fazah. Najprej se po kupu pojavijo glive tintnice in šampinjoni, sledi faza delovanja bakterij in zadnja z deževniki ter drugimi drobnoživkami. Če so v gnoju ostanki pesticidov ali GSO, razkroj ne teče dobro, saj to škoduje organizmu, ki razkroj opravljajo. Sicer je potrebno kompost preko leta spremljati in negovati, v suši namakati, če kupi niso zračni, jih je potrebno premetati. Kupi morajo biti pokriti s slamo ali drugo organsko snovjo, da je celo leto prisotna toplota. Ker naj bi kompost v svojem razkroju doživel »vse obraze Sonca«, kot beremo v literaturi, in ker vloženi preparati prinašajo dodatne vitalne energije kozmosa, je tako pripravljen kompost po enem letu zorenja po energijski plati štirikrat več vreden kot ob zlaganju na kup. Kako veselo rastejo na tako pognojeni njivi rastline!

» MAJA KLEMEN COKAN, KGZS-ZAVOD CELJE

Crox protection^N

pametno gnojenje

Dodatek gnojevki za popoln izkoristek dušika

NOVO

več razpoložljivega dušika ostaja na voljo rastlinam

manj potrebe po dodatnem gnojenju

nižji stroški

večja donosnost

višji pridelki

metrob   080 16 22   www.metrob.si   f   i   y

NAGRADNA KRIŽANKA

					AVTOR: MARKO BOKALIČ	PIKČASTA SLADKO-VODNA RIBA	TALNA, LEDENA, ZAVORNA, ZOBNA ?	ROPOTIJA, NAVLAKA	PLENENJE DIVJADI	OBČUDOVALEC, FAN	NAPOVED, NAZNA-NITEV
					KOMPLIMENT						
					TRAK ZA OBROBLJANJE OBLAČILA						
					FILOZOF ŽIŽEK						
					MAČEK IZ RISANKE EKONOMISTKA PETRIN				ZADNJA IN PRVA ČRKA		
				PARK V LJUBLJANI							
POLJEDELSKO LJUDSTVO NA MEJNEM OBMOČJU MED INDIJO IN MJANMAROM	STAROVEŠKA DRŽAVA NA OBMOČJU KUZISTANA V IRANU	ČAČKE, KRACE	SLIKAR GROHAR	PO BURJI ZNANO MESTO V HRVAŠKEM PRIMORJU	PRIJATLI, OBRODILE SO ? VINCE NAM SLADKO	PREDLOG	PEVKA ČERNE KROMPIRJEV PRIGRIZEK		IGRALKA KRAJNC. NASA NEKD. SMUČARKA (ANA)		
UMAZANIJA								TALNA OBLOGA	EN, ?, TRI		AVANS, KI ZAVEZUJE K IZPOLNITVI POGODBE
RUDARSKO MESTO NA SEVERU ARMENIJE								PROGRAM. MISEL, GESLO	AVSTRISKA TISKOVNA AGENCIJA		
POROK						ELISA, VIJAK		GRŠKA ČRKA			
VAS PRI MORAVCAH IN V GORIŠKIH BRDIH						NEKDANJA ŠUMEČA PIJAČA					

Geslo križanke pošljite do 15. novembra na naslov Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, uredništvo Zelene dežele, Gospodinska 6, 1000 Ljubljana, s pripisom NAGRADNA KRIŽANKA.

Odgovor lahko pošljete tudi po elektronski pošti na naslov zelena.dezela@kgzs.si, seveda s pripisom NAGRADNA KRIŽANKA in vašimi podatki.

Med pravnimi odgovori bomo izžrebali pet nagrajencev, ki bodo prejeli praktične nagrade.

Med prispelimi odgovori (pravilna rešitev je bila SEJEM AGRA) bodo nagrado prejeli: Marta Bajec, Sp. Idrija; Danica Gorza, Šalovci; Milka Kolarič, Zgornja Korena; Ivanka Koželj, Šmarje Sap; Tomaz Weiffenbach, Zelezniki. Čestitamo!

NAGRADNA UGANKA

Začetnice besed dajo geslo. Geslo pošljite do 10. novembra na naslov Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, uredništvo Zelene dežele, Gospodinska 6, 1000 Ljubljana, s pripisom NAGRADNA UGANKA.

Odgovor lahko pošljete tudi po e-pošti na naslov zelena.dezela@kgzs.si s svojim imenom in naslovom.

Izmed pravnih odgovorov bomo izžrebali pet nagrajencev, ki bodo prejeli praktične nagrade. Geslo prejšnje uganke je bilo POŽARI GROZIJO.

Izmed prispelih odgovorov smo izžrebali pet nagrajencev: Marija Magajna, Postojna; Dragica Golob, Zgornja Korena; Marija Cesar, Ljubljana; Boris Mozetič, Volčja Draga; Julijana Leskovec, Rovte.

Čestitamo!

Lepa _ _ _ _ je pri morju stala ...	□	□	□	□
Posušena krma prve košnje	□	□	□	□
Ime pevke Sršen	□	□	□	□
Italijanska blagovna znamka traktorjev	□	□	□	□
Televizijski zaslon	□	□	□	□
Mizarsko orodje	□	□	□	□
Del telesa	□	□	□	□
Kajn in _ _ _ _	□	□	□	□
Destilirana alkoholna pijača	□	□	□	□
'Hiša' Eskimov	□	□	□	□

The image features a background of autumn leaves in shades of green, yellow, and orange, with a few wheat stalks in the lower left corner. The text is centered and reads:

PORTAL
DOBROTE
slovenskih kmetij

Vabljeni k predstavitvi
ponudbe z vaše kmetije!

Najboljše je blizu!

www.dobroteslovenskihkmetij.si